

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Informovanost asistentů pedagoga o jejich kompetencích.

Awareness of teaching assistants about their competences.

Tereza Škábová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika

Studijní obor: Pedagogika – Biologie

Forma studia: Kombinované

PRAHA 2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Informovanost asistentů pedagoga o jejich kompetencích* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7.6.2024

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní PhDr. Veronice Blažkové, Ph. D., jakožto vedoucí mé bakalářské práce, za trpělivost, podporu a cenné rady během celého průběhu zpracování této bakalářské práce. Velmi si cením její odbornosti a ochoty věnovat mi svůj čas.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá informovaností asistentů pedagoga o jejich pracovních kompetencích a dále se zaměřuje na možnost kombinované pracovní smlouvy a motivace k výkonu této profese. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické části.

Teoretická část se základně zabývá historií a vývojem pozice asistenta pedagoga v České republice. Poté popisuje potřebné legislativní předpisy, kterými se tato pozice musí řídit. V další kapitole jsou popsány kompetence a druhy kompetencí, spolupráce s učiteli a dalšími osobami zapojenými do vzdělávacího procesu a také spolupráce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Poslední kapitola se již zabývá informovaností, jaký je její význam, jakými metodami si můžeme informace získat a v poslední řadě, jaké máme faktory ovlivňující informovanost.

Praktická část je zaměřena na popis použité výzkumné metody, dále na cíle výzkumu a stanovené výzkumné otázky a v neposlední řadě na výzkumný vzorek. Poté je sepsána analýza dotazníkového šetření a následné vyhodnocení celého dotazníkového šetření.

Cílem práce je zjistit, do jaké míry jsou asistenti pedagoga informováni o svých pracovních kompetencích, dále jestli mají svou pracovní smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo ji mají v kombinaci s jinou pedagogickou pozicí a posledním cílem je zjistit, jaká byla jejich motivace pro výběr této profese.

KLÍČOVÁ SLOVA

asistent pedagoga, informovanost, kompetence, žák se speciálními vzdělávacími potřebami, inkluzivní vzdělávání, základní škola

ABSTRACT

This bachelor's thesis examines the awareness of teaching assistants about their job competencies, as well as the possibility of combined employment contracts and their motivation for choosing this profession. The thesis is divided into two parts, theoretical and practical.

The theoretical part primarily explores the history and development of the teaching assistant position in the Czech Republic. Then it describes the necessary legislative regulations that govern this position. The next chapter focuses on the competencies and their types, collaboration with teachers and other individuals involved in the educational process and collaboration with students with special educational needs. The final chapter addresses awareness, its importance, methods for obtaining information and the factors influencing awareness.

The practical part focuses on the description of the research method used, the research objectives, questions and samples. It also includes an analysis of the survey results and the subsequent evaluation of the entire survey.

The aim of the thesis is to determine the extent to which teaching assistants are informed about their job competencies, whether they have an employment contract solely as a teaching assistant or in combination with another educational position and to understand their motivation for choosing this profession.

KEYWORDS

Teaching assistant, awareness, competence, pupil with special educational needs, inclusive education, primary school

Obsah

Úvod	6
1 Teoretická část – Asistent pedagoga	8
1.1 Historický kontext a vývoj pozice asistenta pedagoga v ČR	8
1.2 Legislativa a normativní rámec	10
1.3 Kompetence a role asistenta pedagoga ve vzdělávacím procesu	17
1.3.1 Definice a druhy kompetencí.....	18
1.3.2 Spolupráce s učiteli a dalšími osobami.....	22
1.3.3 Podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	25
1.4 Informovanost asistentů pedagoga	28
1.4.1 Význam informovanosti pro výkon profese	28
1.4.2 Metody získávání informací	29
1.4.3 Faktory ovlivňující úroveň informovanosti.....	30
2 Praktická část bakalářské práce	32
2.1 Charakteristika výzkumné metody	32
2.2 Cíl výzkumu	32
2.2.1 Výzkumné otázky	33
2.3 Výzkumný vzorek a sběr dat	33
2.4 Analýza dotazníkového šetření.....	34
2.5 Vyhodnocení dotazníkového šetření	49
Závěr.....	52
Seznam použitých zkratk	54
Seznam grafů	58
Seznam tabulek.....	59
Seznam příloh.....	60

Úvod

V českém, ale i zahraničním učebním procesu hrají asistenti pedagoga důležitou roli při podpoře pedagogů a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP). Zároveň pomáhají vytvářet vhodné inkluzivní a podnětné prostředí pro všechny zapojené osoby v tomto systému, primárně pro žáky. Avšak k tomu, aby svou práci mohli vykonávat správně a plnit úkoly efektivně, musí být pečlivě informováni o svých kompetencích. Jelikož se práce asistenta pedagoga od svých začátků velmi posunula a rozvinula, tak nesmíme zapomínat na jejich proškolení a zvyšování vzdělanosti.

Téma bakalářské práce *Informovanost asistentů pedagoga o jejich kompetencích* mi v konečném důsledku samo vyplynulo na základě úvah o tom, kam chci v mé bakalářské práci směřovat. Zároveň, čím více jsem si o práci asistentů pedagoga zjišťovala a hledala ve zdrojích potřebné informace, tak jsem zjistila, že je to téma velmi obsáhlé a začala jsem si hrát s myšlenkou, jestli sami asistenti tyto informace o své pozici mají nebo jim je aspoň někdo zprostředkovává. Informovanost obecně považuji za základ každé pozice a myslím si, že kolem pozice asistenta pedagoga je pomyslný oblak mylných domněnek, které si veřejnost vytvořila.

Při promyšlení cílů mi v konečném důsledku vyplynul hlavní cíl a dva cíle dílčí. Jak už z názvu vyplývá, mým hlavním cílem je zjistit, do jaké míry jsou asistenti pedagoga informováni o svých pracovních kompetencích, s tím, že jsem si zvolila pro porovnání dva kraje, a to sice Prahu a Ústecký kraj. Prvním dílčím cílem je zjistit, zda asistenti vykonávají pouze práci asistenta pedagoga nebo k tomu mají další pracovní úvazek. Jako druhý dílčí cíl je motivace pro volbu profese asistenta pedagoga, co je vedlo k tomuto výběru.

Práce jako celek je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole se seznámíme s historickým vývojem pozice asistenta pedagoga u nás v České republice a proč vůbec byla poptávka po takové formě pedagogického pracovníka. Druhá kapitola se věnuje aktuálnímu legislativnímu ukotvení, kterým se pozice definuje a řídí. Třetí kapitola je již obsáhlejší, i co se do praktických vlastností týče. Rozebere nám samotné kompetence asistenta, jeho spolupráci s učitelem a dalšími zapojenými osobami a jaká je tedy podpora pro žáky se SVP. Čtvrtá kapitola se zabývá samotnou informovaností jako takovou. Objasníme si, proč je

informovanost důležitá, jaké máme metody pro získávání informací a dalšího profesního rozvoje a poslední částí kapitoly jsou faktory, které mohou ovlivnit informovanost. Praktická část popisuje zvolenou metodu šetření, zvolený výzkumný vzorek, analýzu dotazníkového šetření a následnou analýzu získaných informací. Výsledek šetření nám ukáže stav informovanosti asistentů a díky tomu mohou být formulována případná doporučení pro praxi, jak zvýšit informovanost asistentů pedagoga o jejich kompetencích.

1 Teoretická část – Asistent pedagoga

1.1 Historický kontext a vývoj pozice asistenta pedagoga v ČR

Pozice asistenta pedagoga je v rámci českého vzdělávacího systému poměrně mladou, ale již více než čtvrt století fungující profesí, která se neustále upravuje díky rozvíjejícím a zvyšujícím se potřebám ve vzdělávacím procesu.

Počátek uvědomění si potřeby vzniku této pozice je velmi úzce spojen s reformou školství v 90. letech 20. století, jelikož se školská politika začala více zaměřovat na práva dětí a rovné příležitosti ve vzdělávání. Klád se i důraz na začleňování, inkluzi, dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP) do běžných škol. Do té doby se děti umísťovaly do ústavů sociální péče, zvláštních nebo pomocných škol. V ojedinělých případech se můžeme setkat s individuálními a mimoškolně vedenými podporami, ať již například v rámci doučování nebo práce speciálního pedagoga. Také nové prosazované demokratické principy po změně původního systému, komunismu, jsou zásadní při rozvoji pozice asistenta pedagoga. V těchto principech právě ve vysoké míře rezonuje inkluze, jakožto společné vzdělávání pro všechny za stejných podmínek. Další tlak na zavedení zvýšené podpory ve smyslu asistenta začal vznikat směrem k potřebě u žáků se sociálním znevýhodněním.

Na počátku 90. let 20. století byla pozice asistenta pedagoga ještě neoficiální, ve školách se tedy objevovala jen výjimečně, a to jen díky benevolenci některých ředitelů škol. Průlomová byla až druhá polovina 90. let, kdy roku 1997 vešla v platnost vyhláška č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, a tím byla poprvé ustanovena možnost souběžného působení dvou pedagogických pracovníků v jedné třídě (Němec, Teplá, Felcmanová 2019, s. 9). V praxi to znamená, že ve vybraných speciálních třídách zabezpečovali pedagogickou činnost dva pedagogičtí pracovníci – kromě učitele zde tedy nově mohl být i asistent (Němec 2021, s. 7). V té době však nemůžeme myslet na kvalifikovaného asistenta, jako máme dnes, ale tehdejší pozici zajišťovali hlavně muži civilní služby, kteří měli tuto činnost v rámci povinné armádní služby. Pomoc směřovala k žákům nejen se zdravotním postižením, ale i k sociálně znevýhodněným. Mezi ně patřili specificky vyčlenění romští žáci, pro které se oficiálně vydala *Informace o zřízení romského asistenta na základní a zvláštní škole* (MŠMT, 1998). Tak se stala pozice pro sociálně znevýhodněné žáky výhradně vázanou na romskou etnicitu. Romského etnika však nebyli

jen žáci, ale i samotní asistenti pedagoga. V té době byl zaznamenán významný nárůst Romů na této pozici, z čehož můžeme usoudit, že se toto opatření setkalo s pozitivní reakcí. V takovém stavu byla pozice asistenta funkční po následující tři roky, kdy v roce 2001 vydalo Ministerstvo školství *Metodický pokyn MŠMT ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce vychovatele – asistenta učitele* (MŠMT, 2001), ve kterém byla profese přejmenována na vychovatele – asistenta učitele, a tedy nově už nebyla přímo svázána s romskou etnicitou (Němec 2021, s. 8).

Další zlom nastal v letech 2004/2005 kdy MŠMT vydalo nový školský zákon, *zákon č. 561/2004 Sb.* (MŠMT, 2004), který sjednotil asistentskou profesi. Od té chvíle jsou asistenti pro žáky se zdravotním postižením i se sociálním znevýhodněním jednotně pojmenováni jako „asistent pedagoga“. Na základě stále se zvyšujícího počtu žáků se SVP v běžných školách, a tím i vyšší potřeby asistentů pedagoga, se reagovalo vydáním vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Tato vyhláška byla důležitá hlavně ze dvou důvodů. Jedním byly, v § 7, formulovány hlavní činnosti asistenta pedagoga a druhým, v § 8, že mohou být ve třídách, které jsou zřizovány pro žáky s těžkým zdravotním postižením, až tři pedagogičtí pracovníci. Velký nedostatek byl však v rámci financování, které nebylo žádným jednotným způsobem ustanoveno a rozhodovali zřizovatelé, resp. odbory školství krajských úřadů, které měly v gesci financování vzdělávání žáků se SVP (Čadilová, Žampachová 2021, s. 7). Toto se změnilo až o několik let později s vyhláškou č. 27/2016 Sb. a dalšími souvisejícími předpisy.

S přibývajícím roky se role asistenta pedagoga více rozšiřovala a profesionalizovala, s čímž souvisí i rozšiřování vzdělání, zavedení akreditovaných kurzů, školení pro rozšiřování jejich kvalifikace a příprava na individuální a specifické případy, se kterými se mohou setkat při výkonu práce. Se zvyšující se snahou o zkvalitnění vzdělávání a vyšší efektivitu u žáků se SVP počet asistentů ve školství rostl. Mezi roky 2011 a 2019 vzrostl počet asistentů pedagoga v regionálním školství ČR více než čtyřnásobně, z necelých šesti tisíc na více než dvacet čtyři tisíc asistentů (Němec 2021, s. 8). Ze statistické ročenky školství, výkonových ukazatelů vydávané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) z roku 2022/2023 je zřejmé, že počet asistentů pedagoga nadále stoupá. Konkrétně se počet

asistentů pedagoga zvýšil na více než třicet dva tisíc, což je obrovský nárůst během tak krátké doby. Největší poměr z celkového počtu asistentů je na základních školách.

Z výše uvedených čísel můžeme usoudit, že asistenti pedagoga hrají zásadní roli v zajištění rovného přístupu ke vzdělávání a jsou nedílnou součástí na všech úrovních vzdělávání. Jejich podpora žáků se SVP velmi úspěšně přispívá k naplnění cílů v rámci inkluzivního vzdělávání. Zároveň již mají pevně zakotvenou pozici v českém vzdělávacím systému. Tento pozitivní vývoj, během tak poměrně krátké doby, je důkazem toho, že pozice asistenta pedagoga dává smysl a měla by se dále rozvíjet.

1.2 Legislativa a normativní rámec

Jako každá pozice, tak i pozice asistenta pedagoga potřebuje mít svoji základní strukturu, která vymezuje veškerá práva, povinnosti a kompetence pro výkon práce. K tomu slouží legislativa a normativní rámec. Díky nim si můžeme definovat, jakou roli mají asistenti pedagoga v českém vzdělávacím systému a jak zajišťujeme jejich povinnosti v praxi. Uvedeme si tedy jakými základními dokumenty se pozice asistenta pedagoga řídí, a o které se opírá její fungování ve školách.

Legislativně se asistent pedagoga definuje jako podpůrné opatření. Mezi klíčové dokumenty, které nám dávají základní vymezení pozice, patří zákon o pedagogických pracovnících, školský zákon a vyhláška o vzdělávání žáků se SVP.

Zákon o pedagogických pracovnících (zákon č. 563/2004 Sb.) nám v § 2 říká, že pedagogickým pracovníkem je ten, kdo vykonává přímou pedagogickou činnost a do této sekce se řadí i pozice asistenta pedagoga. „2) *Přímou pedagogickou činnost vykonává:*

- a) *učitel,*
- b) *pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,*
- c) *vychovatel,*
- d) *speciální pedagog,*
- e) *školský logoped,*
- f) *psycholog,*
- g) *pedagog volného času,*
- h) *asistent pedagoga,***

- i) *trenér,*
- j) *metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně,*
- k) *vedoucí pedagogický pracovník.“*

Tím, že je pozice zařazena mezi pedagogické pracovníky, tak se jakákoliv legislativní změna v právech či povinnostech týkající se právě pedagogických pracovníků týká i asistenta pedagoga.

Pro práci na této pozici musí člověk splňovat určité požadavky. Ty dělíme obecně na dva druhy, formální a neformální. Neformální požadavky nejsou nikde přesně dány zákonem nebo jiným předpisem, ale jsou to spíše soubory vlastností a požadavků, které vyplývají z praxe. Formální požadavky jsou také uvedeny v zákoně o pedagogických pracovnících a najdeme je v § 3, který říká:

„§ 3 Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

(1) Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- a) je plně svéprávný,*
- b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- c) je bezúhonný,*
- d) je zdravotně způsobilý a*
- e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.“*

Dále nám tento zákon udává předpoklady pro výkon činnosti s tím, že rozlišuje asistenta pedagoga na dvě skupiny. První typ asistenta musí mít vystudovanou minimálně střední školu s maturitou a k tomu mít pedagogické vzdělání, které může být absolvováno v oboru s pedagogickým zaměřením nebo získané kvalifikačním kurzem. Tento asistent může poté vykonávat přímou pedagogickou činnost. Zákon stanovuje kvalifikační požadavky takto:

„§ 20 Asistent pedagoga

(1) Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace, získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických nebo psychologických věd,
- b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1,
- c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1,
- e) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením osmiletého nebo šestiletého vzdělávacího programu oboru vzdělání konzervatoře,
- f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo
- g) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene f) a studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1.“

Druhý typ asistenta musí mít ukončené minimálně základní vzdělání a k tomu doplněnou kvalifikaci z kurzu studia pro asistenty pedagoga. Tento asistent však může vykonávat pouze pomocnou výchovnou činnost. U tohoto typu asistenta jsou kvalifikační požadavky stanoveny následovně:

„(2) Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích ve škole, ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci

- a) vzděláním podle odstavce 1,
- b) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle odstavce 1 písm. f) a studiem pro asistenty

- pedagoga, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích,*
- c) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a*
- 1. studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1, nebo*
 - 2. studiem pro asistenty pedagoga, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích,*
- d) středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu asistentů pedagoga,*
- e) středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a*
- 1. studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1 písm. b) nebo c), nebo*
 - 2. studiem pro asistenty pedagoga, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích, nebo*
- f) základním vzděláním a studiem pro asistenty pedagoga, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích.“*

Dalším důležitým zákonem je školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb.). Stěžejní je zde § 16, který specifikuje podpůrná opatření a definuje děti, žáky a studenty se SVP. Děti se SVP definuje takto „(1) Dítětem, žákem a studentem se SVP se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrným opatřením se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.“ Zároveň je zde uvedeno, že „Děti, žáci a studenti se SVP mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením“. Zákon uvádí tato podpůrná opatření:

„(2) Podpůrná opatření spočívají v

- a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,*
- b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,*

- c) *úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,*
- d) *použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,*
- e) *úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,*
- f) *vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,*
- g) využití asistenta pedagoga**
- h) *využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo*
- i) *poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.“*

Takto stanovená podpůrná opatření jsou rozdělena do pěti stupňů, jelikož jsou různě organizačně, pedagogicky a finančně náročná. První stupeň podpůrného opatření může zajistit sama škola nebo školské zařízení bez doporučení školského poradenského zařízení, pedagogicko-psychologické poradny (dále jen PPP) nebo speciálně pedagogického centra (dále jen SPC). Ovšem při stupni vyšším, opatření stupně dva až pět, již toto doporučení škola nebo školské zařízení potřebuje. Vedle doporučení od školského poradenského zařízení je potřeba písemný informovaný souhlas zákonného zástupce, případně zletilého studenta. Nelze tedy samovolně přiřadit asistenta pedagoga k dítěti, žákovi nebo studentovi bez doporučení a souhlasu. Na opatření vyšších stupňů škola získává finanční prostředky. Asistenta pedagoga lze přiřadit na základě doporučení pro třetí, čtvrtý a pátý stupeň podpůrného opatření.

Co je důležité si uvědomit je to, že asistent pedagoga primárně poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi (zejména učiteli) při vzdělávání žáků. Není to osobní asistent. Toto je však fakt, o kterém široká veřejnost často neví a asistenta pedagoga zaměňuje s osobním asistentem. Podporu jinému pedagogickému pracovníkovi definuje Vyhláška o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných (vyhláška č. 27/2016 Sb.). Konkrétně se této

specifikaci věnuje § 5 Asistent pedagoga a je zde přímo uvedeno následující „*Asistent pedagoga pomáhá jinému pedagogickému pracovníkovi při organizaci a realizaci vzdělávání, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávání, včetně poskytovaných školských služeb.*“. Podpora tedy není omezena jen na jednoho konkrétního žáka, ale asistent může podle pokynů vyučujícího zajišťovat pomoc i ostatním žákům ve třídě.

Školské poradenské zařízení v rámci doporučení na podpůrné opatření určí potřebný rozsah přímé pedagogické činnosti. To je uvedeno v již zmíněné vyhlášce č. 27/2016 Sb., konkrétně v příloze č. 1. Podle výše úvazku je pak určena týdenní hodinová dotace na přímou pedagogickou činnost.

Tabulka 1 Asistent pedagoga v systému podpůrných opatření (výše úvazku a počty hodin přímé pedagogické činnosti podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů)

Asistent pedagoga v systému podpůrných opatření		
Stupeň podpůrných opatření	Výše úvazku	Počet hodin přímé pedagogické činnosti
3. stupeň podpůrných opatření	0,25	9 hod.
	0,3889	14 hod.
	0,5	18 hod.
	0,6389	23 hod.
	0,75	27 hod.
4. stupeň podpůrných opatření	0,8889	32 hod.
	1,0	36 hod.
5. stupeň podpůrných opatření	1,0	36 hod.

Zdroj: Němec 2021, s. 48

Po stanovení počtu hodin na přímou pedagogickou činnost, která činí 90 % dotace, je zbylých 10 % hodinové dotace využito jako nepřímá pedagogická činnost.

Pro každého pracujícího člověka je důležité znát, kolik za odvedenou práci dostanu. U pozice asistenta pedagoga se nejprve musíme podívat, do jaké platové třídy spadá, což najdeme v nařízení vlády č. 222/2010 Sb., Nařízení vlády o katalogu prací ve veřejných službách a správě. Zde je kategorizován pod *Díl 2.16 Výchova a vzdělávání, 2.16.05 Asistent pedagoga* s platovou třídou 4–9. Po přiřazení do platové třídy na základě dosaženého vzdělání je pak zařazen do jednoho ze sedmi platových stupňů, který se určuje podle délky praxe. Výše platu je pak podle určení platové třídy a stupně stanovena podle platové tabulky pedagogických pracovníků – ta je uvedena v nařízení vlády č. 341/2017 Sb., nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Vedle zákonů a vyhlášek tu jsou i další dokumenty, které jsou pro výkon pozice asistenta pedagoga nezbytné. Prvním z dokumentů, který by měl mít asistent v povědomí, je Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP), jelikož se jím řídí další navazující dokumenty, jako je např. Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP), ten si již každá škola vypracovává individuálně. Jelikož nám RVP udává spoustu nezbytných informací pro efektivní vzdělávání, jako jsou např. obsahy a cíle vzdělávání, klíčové kompetence a mnoho dalšího, tak by měl asistent pedagoga dbát na to, aby jeho práce napomáhala k jejich dosažení. Dalším dokumentem stěžejním pro výkon práce asistenta pedagoga je Individuální vzdělávací plán (dále jen IVP). Vzdělávání podle IVP může být povoleno podle § 18 školského zákona, dle něj: *„Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se SVP nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se SVP nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle IVP. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle IVP i z jiných závažných důvodů. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání povolí ředitel školy IVP žákovi nebo studentovi na základě potvrzení, že žák nebo student je sportovním reprezentantem České republiky ve sportovní odvětví, vydaného sportovní organizací zastupující toto sportovní odvětví v České republice, a to v souvislosti s touto skutečností.“* I v tomto případě se musíme podívat do vyhlášky č. 27/2016 Sb., ve které jsou v § 3 a 4 upřesňující a doplňující informace k IVP. Tento dokument, který patří mezi velmi důležitá podpůrná opatření, zpracovává škola, a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (je tedy opatřením 2. a vyšších stupňů podpory) a písemné žádosti zákonného

zástupce žáka či zletilého žáka (Kendíková 2017, s. 23). Důležitá je v § 3 odst. 2 informace, že „*IVP je závazným dokumentem pro zajištění SVP žáka, přičemž vychází ze ŠVP a je součástí dokumentace žáka ve školní matrice.*“ V IVP najdeme podle § 3 odst. 3 tyto informace o:

- a) *úpravách obsahu vzdělávání žáka,*
- b) *časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání,*
- c) *úpravách metod a forem výuky a hodnocení žáka,*
- d) *případné úpravě očekávaných výstupů vzdělávání žáka.*“

Jelikož je IVP dokumentem, který je vypracovaný „na míru“ danému žákovi se SVP, tak je potřeba, aby byl vždy aktuální. To zajišťuje školské poradenské zařízení, které naplňování IVP sleduje a jednou ročně ho vyhodnocuje. Následně pak může reagovat na aktuální potřeby žáka a provést aktualizaci potřebných opatření.

Toto jsou nejdůležitější zákony a dokumenty, o které se opírá pozice asistenta pedagoga. Samozřejmě je spousta dalších, jelikož se zákony a novely mezi sebou prolínají, ale výše zmíněné informace považuji za základní kámen.

1.3 Kompetence a role asistenta pedagoga ve vzdělávacím procesu

Asistent pedagoga v dnešní době hraje již neodmyslitelnou roli v našem vzdělávacím systému. S asistenty pedagoga se setkáváme na mnohých českých školách a můžeme o nich říci, že jsou téměř podmínkou pro úspěšný proces integrace žáků se SVP. Jak jsem již psala v předchozí kapitole, tak asistenta pedagoga řadíme mezi podpůrná opatření. I přes to, že má asistent pedagoga, i co se legislativy týče, již své stanovené místo, tak se kolem jeho kompetencí a náplně práce krouží v pochybách a mnohdy i mylných představách. Co však můžeme říci je to, že hlavním cílem jeho činností je podpora práce pedagoga při práci se žáky, kteří potřebují zvýšenou míru podpory ve vzdělávání. Působení asistentů pedagoga na školách se považuje za základní nástroj inkluzivního modelu vzdělávání, který je jedním z hlavních strategických cílů českého vzdělávacího systému (Kendíková 2016, s. 69). V této kapitole se tedy zaměřím na ujasnění kompetencí asistentů pedagoga i co se určitých okruhů rozdělení týče, následně uvedu, jak spolupracuje s učiteli a dalšími osobami zapojenými do vzdělávacího procesu a v poslední části se zaměřím přímo na podporu žáků se SVP.

1.3.1 Definice a druhy kompetencí

Na začátku je dobré si vůbec určit, co pro nás znamenají kompetence. Můžeme na ně pohlížet pro naši potřebu dvěma způsoby. První způsob významově znamená soubor určitých schopností, dovedností a znalostí, které by měl mít asistent pedagoga pro výkon své práce. Jedná se o ty kompetence, které nám udává legislativa, primárně zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, a poté i vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP. Vedle legislativně stanovených kompetencí jsou i určité osobnostní předpoklady, které by měl asistent mít. Druhým způsobem, jak si můžeme stanovit kompetence, je ve smyslu práva. K jakým činnostem má asistent oprávnění, aby je vykonával, neboli náplň práce.

Formální kompetence jsem uváděla v předchozí kapitole, která se věnovala legislativě. Jedná se konkrétně o dva paragrafy ze zákona č. 563/2004 Sb. Jednak je to § 20, který udává kvalifikační kompetence a druhý je § 3, který předepisuje požadavky pro všechny pedagogické pracovníky. V rámci tohoto paragrafu se zastavím u jednotlivých bodů a ujasním, co je jimi myšleno. Asistent pedagoga by měl být plně způsobilý k právním úkonům, čímž je myšleno, že nesmí mít nijak omezenou svéprávnost. Má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává, a v tomto případě se obracím na § 20, který obsahuje veškeré kvalifikační požadavky. Měl by být také bezúhonný, neboli nemít žádný záznam v trestním rejstříku. Dále zdravotně způsobilý, což posuzuje lékař, který je k tomuto pověřený a vždy se tento posudek provádí ještě před nástupem do zaměstnání. V posledním bodě musí být prokázána znalost českého jazyka. Tento bod se však týká jen asistentů, kteří nevystudovali v ČR žádný stupeň školy a získali odbornou způsobilost v jiném než českém jazyce. Pokud má tedy o pozici asistenta pedagoga zájem cizinec, musí podle § 4 prokázat znalost českého jazyka zkouškou:

„§ 4 Znalost českého jazyka.

- (1) Fyzická osoba, která získala odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále uvedeno jinak. Zkouškou podle věty první se prokazuje znalost českého jazyka odpovídající minimálně úrovni B2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.*

(2) Zkoušku českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky. “

Neformální kompetence již nemáme stanovené legislativně, ale jsou to kompetence, které vyplynuly z běžné praxe a hrají také velkou roli. Těmito požadavky se zabývali ve svém výzkumu Němec, Šimáčková-Laurenčíková a Hájková (2014). Konkrétně se jednalo o výzkum, který probíhal v letech 2012 a 2013 ve dvaceti pěti základních školách. Na otázku o preferovaných vlastnostech a dovednostech asistenta pedagoga odpovídali nejen asistenti, ale také učitelé, ředitelé i žáci. Nejčastější byly tyto požadavky:

1. Asistent by měl mít dobrý vztah k žákům, se kterými pracuje.
2. Asistent by měl mít odpovídající vzdělání a znalosti.
3. Asistent by měl být empatický, měl by mít porozumění pro žáky.
4. Asistent by měl být trpělivý.

V publikaci *Vzdělávání žáka s SVP* Kendíková (2016) uvádí následující osobnostní předpoklady:

- *kladný vztah k dětem, zejména žákům se SVP*
- *schopnost empatie*
- *komunikativnost*
- *spolehlivost*
- *trpělivost*
- *schopnost spolupráce*

Podíváme-li se na srovnání požadavků, které vyšly z praktického šetření a požadavků uvedených v publikaci, tak zjistíme, že se ve většině shodují. Na co nesmíme zapomenout je to, že jako každý dospělý, tak i asistent pedagoga jde příkladem mladé generaci, čemuž by mělo odpovídat jeho celkové chování, vyjadřování a styl života. Pozitivní, vyrovnaná osobnost asistenta pedagoga by měla zahrnovat mnoho elementárních charakteristik, k nimž patří intelektuální úroveň, komunikativnost, tvořivost, schopnost pracovat v týmu, trpělivost, laskavost, optimismus, smysl pro humor, umění operativně řešit problémy a mnoho dalších (Teplá, Felcmanová, Němec 2019, s. 40). Na základě toho můžeme říci, že

jsou to opravdu kompetence, na které bychom neměli zapomínat, a i přes to, že nejsou uvedeny v žádném legislativním dokumentu, tak dává smysl brát na ně zřetel.

Přesuneme se nyní ke kompetencím, jakožto oprávnění k pracovním úkonům, náplni práce. Náplň práce se uvádí buď v pracovní smlouvě nebo ve vedlejším samostatném dokumentu a stanovuje ji asistentům ředitel konkrétní školy nebo školského zařízení, na základě individuálních potřeb a aktuálního stavu žáka. Měl by vycházet z posudku od školského poradenského zařízení a z opatření v IVP. V náplni práce se musí držet základního vymezení podle dvou úrovní asistentské profese a jejich stanovených náplní práce. Ze základního rozlišení obou úrovní asistentské profese vyplývá, že asistenti na vyšší úrovni by měli pomáhat žákům a učitelům s více odborně náročnými činnostmi (s učivem), zatímco asistenti na nižší úrovni by měli pomáhat pedagogům a žákům hlavně s méně kvalifikovanými činnostmi (s pomocnými výchovnými pracemi) (Němec 2021, s. 31). Hlavní činnosti asistenta pedagoga jsou uvedeny v § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb.:

„§ 7 Asistent pedagoga.

(1) Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou:

- a) pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák přichází,*
- b) podpora žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí,*
- c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku,*
- d) nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělání.“*

Takto jsou stanoveny hlavní činnosti asistentů, avšak musíme myslet na to, že je vždy potřeba komunikace a domluva s konkrétním učitelem, který dává asistentovi aktuální práci podle potřeby ve vyučovací hodině. Asistent se tedy musí řídit pokyny učitele a tím, co od něj v danou chvíli potřebuje. Asistent pedagoga tedy v souladu s pokyny vyučujícího zajišťuje výchovně-vzdělávací činnost v běžné hodině, poskytuje žákovi podporu o přestávkách a v rámci veškerých volnočasových aktivit organizovaných školou jej doprovází, s pomocí speciálního pedagoga se pokouší o přiměřenou reedukaci a kompenzaci

obtíží vyplývajících z individuálního zdravotního znevýhodnění, podílí se na přípravě veškerých materiálů a pomůcek k edukační činnosti pedagoga a asistuje při dalších činnostech podle konkrétních potřeb žáka (Kargerová, Stará 2015, s. 13). Kendíková (2016) uvádí tyto konkrétní činnosti, které se nejčastěji v praxi vykonávají:

- individuální práce se žákem, která má formu dohledu, verbální podpory, dovysvětlování, vizuální podpory, a to ve třídě i mimo ni (v případech, kdy je to nezbytně nutné)
- pomoc při adaptaci na školní prostředí, například:
 - o pomoc při rozvoji sociálních dovedností
 - o pomoc při orientaci v prostoru a čase
 - o pomoc při komunikaci se spolužáky, případně řešení možných konfliktů s nimi
 - o zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou – dohled nad zapisováním úkolů a učiva, pravidelné konzultace se zákonnými zástupci, zprostředkování komunikace mezi rodiči a učiteli, vedení vlastních záznamů a pozorování
 - o pomoc při komunikaci a navazování sociálních vztahů
 - o nácvik a rozvoj různých forem komunikace
 - o pomoc při vytváření a rozvoji hygienických návyků
 - o zajišťování bezpečnosti žáka (při akcích mimo školu, při přesunech v rámci budovy/budov školy, při některých vyučovacích předmětech či ve školní jídelně)
 - o pomoc při usměrňování problémového chování žáka (pod vedením poradenského pracovníka či terapeuta)
 - o zajištění dohledu o přestávkách a volných hodinách
 - o zajištění relaxace ve třídě i mimo ni (dle možností školy)
- pomoc při přípravě pomůcek a materiálů pro žáka (pod vedením poradenského pracovníka školy či školského poradenského zařízení)
- spolupráce při tvorbě IVP
 - o pozorování chování žáka a jeho analýza
 - o sledování studijních výsledků žáka a jejich analýza

- konzultace výsledků pozorování s učiteli a poradenskými pracovníky

Aby nedocházelo k různým dohadům a nepříjemnostem, měly by být požadavky na práci asistenta pedagoga konkrétně stanoveny v náplni práce.

Všechny kompetence si pak můžeme rozdělit do okruhů podle zaměření. Jedním ze základních okruhů mohou být pedagogické kompetence, do kterých spadá znalost vzdělávacích metod nebo přizpůsobení výuky a přístupu individuálně podle potřeb žáka. Další mohou být kompetence komunikační, jelikož je to jedna ze zásadních schopností, které by měl asistent mít a celkově téma komunikace je velmi široké a je potřeba ho zvládat. U tohoto tématu musíme brát v potaz nejen verbální komunikaci, ale i neverbální, schopnost naslouchat nebo umět poskytnout adekvátní zpětnou vazbu. V neposlední řadě bych zmínila kompetence v oblasti podpory žáků se SVP. Tím mám na mysli veškeré znalosti a dovednosti, které by měl asistent mít, aby byl schopen pracovat a podávat adekvátní podporu podle individuálních vzdělávacích handicapů. Důležitým okruhem jsou také etické a profesní kompetence, což zahrnuje například dodržování profesních pravidel a zásad, průběžné vzdělávání se a respektování všech osob zapojených do vzdělávacího procesu.

1.3.2 Spolupráce s učiteli a dalšími osobami

Spolupráce je velmi důležitým prvkem při integraci žáků se SVP. Pro úspěšné začlenění žáků se sociálním znevýhodněním či zdravotním postižením je nezbytnou podmínkou efektivní spolupráce všech klíčových aktérů vzdělávacího procesu, tedy pedagogů, asistenta pedagoga, vedení školy, speciálního pedagoga či školního psychologa, působí-li na škole a v dalších organizacích a institucích, které mohou pomoci (Kargerová, Stará 2015, s. 22). Nesmíme ale zapomenout na samotného žáka a zákonného zástupce, protože s nimi musí také spolupráce probíhat a minimálně s žákem je ve své podstatě na každodenní bázi. Mezi všemi uvedenými aktéry musí probíhat týmová spolupráce a k tomu otevřená intenzivní komunikace. Bez těchto dvou prvků se nám bude těžko pracovat a bude náročné zlepšovat výsledky žáka. Mezi učitelem a asistentem pedagoga by měla fungovat určitá souhra. Ovšem stále jsou to jen lidé a ti si nemusí ve všech ohledech sednout. Každý má totiž úplně jinou kvalifikaci a vedle toho i jiné osobnostní vlastnosti. Proto by se při výběru asistenta pedagoga mělo myslet i na to, aby si s daným učitelem, samozřejmě i žákem, rozuměl. Mohou pak nastat různé postoje mezi učitelem a asistentem a ty uvedly na

základě svého výzkumu Hájková a Strnadová (2018):

- odmítavé – učitel nestojí o přítomnost asistenta pedagoga ve třídě,
- nadřizené – učitel dává až příliš najevo svou profesní převahu,
- konkurenční – učitel se obává zásahů práce druhého dospělého,
- respektující – učitel si váží pomoci a specifických dovedností asistenta,
- partnerské – učitel bere asistenta jako rovnocenného spolupracovníka.

V praxi se ovšem těch negativních postojů chceme vyvarovat, a proto by měl být výběr asistenta důkladný. Ve chvíli, kdy bude spolupráce mezi učitelem a asistentem fungovat, bude i mnohem jednodušší práce se samotným žákem. Němec (2021) definuje v obecné rovině pro spolupráci asistenta pedagoga s učitelem tyto základní pravidla:

1. Asistent i učitel by se měli navzájem respektovat a těžit ze znalostí toho druhého.
2. Asistent i učitel by měli dobře rozumět základnímu smyslu asistentské profese.
3. Asistent i učitel by měli mít dostatečný prostor společné konzultace.
4. Rozdělení práce mezi asistentem a učitelem by mělo respektovat jejich odlišnou úroveň vzdělání.
5. Asistent pedagoga by měl znát IVP žáků.

Důležitým časovým úsekem pro asistenta pedagoga je čas nepřímé pedagogické činnosti. V něm se může věnovat například přípravám materiálů a komunikaci s učitelem. Bohužel je tento časový úsek lehce podceňován a většinou jeho dotace nestačí.

Obecně se výše zmíněná pravidla dají shrnout pro spolupráci i s ostatními členy pedagogického sboru. Mezi jeho členy by se měl asistent cítit přijatý a respektovaný. Neměl by se bát říct si o radu, a zároveň i on by měl sdílet své zkušenosti s ostatními a být tím přínosný. Ve svém výzkumu Fialová, Havlová a Viktorin (2018) mimo jiné zjišťovali i odpověď na to, jestli se asistenti pedagoga cítí být rovnocennými členy pedagogického sboru. Zde byly odpovědi velmi rozložené, protože ze 70 respondentů *17 odpovědělo ano, 21 spíše ano, 17 spíše ne a 15 ne*. Oproti tomu však byly celkově pozitivní výsledky u otázky na kvalitu spolupráce s učitelem, kdy *42 odpovědí bylo na výborné úrovni, pouze 5 na špatné úrovni, 19 v některých ohledech vynikající, někdy se ale neshodneme a zbylí 4 jinak*. Jedna

z dalších otázek se týkala kontaktu s rodiči/zákonnými zástupci a zde není o čem mluvit, jelikož odpovědělo 62 *ano* a pouze 6 *ne*. Celkově mi tato studie přišla zajímavá a přínosná.

Další skupinou, se kterou asistent pedagoga často spolupracuje, jsou zákonní zástupci žáka se SVP. Tím, že je asistent pedagoga se žákem v nejčastějším a nejintenzivnějším kontaktu a zná jeho aktuální potřeby opravdu velmi dobře, tak je nejlepším prostředníkem pro spolupráci právě se zákonnými zástupci. Jeho komunikační schopnosti by tak měly být na dobré úrovni, aby dokázal se zákonnými zástupci smysluplně komunikovat o veškerých potřebách. Celkově by měli být zákonní zástupci pravidelně informováni o dění a fungování žáka ve škole nebo školském zařízení. Na formě informování se mohou dohodnout, takže zákonní zástupci mohou být informováni ústně, písemně, telefonicky, elektronicky či jiným dohodnutým způsobem. Při komunikaci se zákonnými zástupci se často chodí po tenkém ledě, a proto by komunikace s nimi měla být opatrná a sdělovat by se jim měly hlavně podstatné informace. Pokud se jim sděluje určitá negativní informace, již by měl mít asistent rovnou připravený návrh řešení. Jinak by se při běžném kontaktu měly vyzdvihovaly i malé pokroky. Je to dobré i pro budování vztahu právě mezi žákem, asistentem pedagoga, učitelem a zákonnými zástupci jako takovými. Toto je takový základní kruh spolupráce, který by měl fungovat a měla by zde být intenzivní komunikace. U žáků se sociálním znevýhodněním zase někdy školy a učitelé využívají podporu asistenta pedagoga i pro navázání komunikace s těmi rodiči žáků, kteří se za běžných okolností školy spíše vyhýbají. V některých takových případech pak asistenti třeba i docházejí za rodiči žáků do jejich domácího prostředí a potřebnou komunikaci s nimi zajišťují přímo v lokalitách, kde rodiny žáků žijí (Němec 2021, s. 39). Nesmíme však učitele nahradit asistentem. Stále je učitel ten, kdo má hlavní slovo a asistent by se měl jen řídit pokyny učitele.

Co si z toho máme vzít je hlavně to, že spolupráce asistentů pedagoga s kýmkoliv zapojeným do vzdělávacího procesu je důležitá pro začlenění žáků se SVP do běžných škol. Musí se však dodržet určitá pravidla, jako je jasné rozdělení rolí, dodržování vzájemně domluvených pravidel, otevřenost a transparentní komunikace, respekt, důvěra a mnoho dalšího. Díky tomu mohou asistenti pedagoga přispívat k inkluzivnímu školství.

1.3.3 Podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Ke kvalitnímu vzdělání mají mít přístup úplně všichni žáci, bez ohledu na jakákoliv specifika nebo individuální potřeby. Škola by měla usilovat o to, aby vytvářela prostředí, které bude vstřícné, ve kterém se budou cítit vítáni a respektováni všichni žáci, a to platí i pro žáky se SVP. Podpora žáků se SVP je právě to, o co by škola měla usilovat pro naplnění cíle inkluzivního vzdělávání. Než uvedu různé možnosti podpory, tak si na začátku kapitoly upřesníme, kdo jsou vůbec žáci se SVP.

Speciální vzdělávací potřeby jsou individuální potřeby žáků, které jim určitým způsobem znemožňují dosahovat vzdělávacích cílů běžnými postupy. Potřebují k tomu specifickou pomoc, podporu. Tyto vzdělávací potřeby však nemusí být trvalého rázu, mohou být jen dočasné a díky správné podpoře zmírněny nebo z velké míry eliminovány. Jak už jsem v kapitole o legislativě uváděla, tak žáci s SVP jsou definováni podle § 16 školského zákona. Do roku 2015 byly ve znění tohoto zákona specifikovány i konkrétní kategorie žáků, na které se toto označení vztahovalo, a to sice děti, žáci a studenti:

- se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, souběžným postižením více vadami, vývojovými poruchami učení nebo chování),
- se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování),
- se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu).

Aktuálně platná verze zákona i souvisejících dokumentů tuto klasifikaci již neobsahuje, i když fakticky se nic nezměnilo a všichni, kdo patří do uvedených skupin, jsou nadále považováni za osoby se SVP (Slowík 2022, s. 99-100). Typ zvoleného podpůrného opatření záleží tedy na druhu postižení/znevýhodnění.

Podpůrná opatření chápeme jako využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů. Řadíme sem i zařazení předmětů speciálněpedagogické péče,

poskytování pedagogicko-psychologických služeb, snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině, popř. jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující SVP žáka (Kendíková 2016, s. 11). Podle rozsahu a potřeb SVP pak žáka můžeme umístit do běžné školy, speciální třídy, které jsou zřizovány v běžných školách, nebo do speciální školy. Ty jsou samostatně zřízené a jsou pro žáky, kteří mají opravdu těžší zdravotní postižení, například to mohou být žáci se sluchovým nebo zrakovým postižením, hluchoslepí či žáci s hlubokým mentálním postižením. Při hledání nejlepšího řešení musíme brát stále v potaz názor zákonného zástupce.

U žáků s tělesným postižením je největším problémem prostorové uspořádání budovy školy nebo školského zařízení, pokud jim vůbec rozsah postižení dovoluje do zařízení chodit. Pokud jim to zdravotní stav dovoluje, tak se většinou najde určité řešení, aby žák mohl docházet. Nejčastěji jako podpůrné opatření využívají asistenční možnost.

Zrakové omezení může být v některých případech kompenzováno používáním brýlí nebo kontaktních čoček a je to běžná věc. U takových žáků postačí třeba upravit místo sezení ve třídě, posadit dopředu nebo naopak dozadu. I žáci s omezením zrakového vnímání nebo až nevidomí mohou docházet do běžných škol. Jsou jim k dispozici optické pomůcky, optoelektronické pomůcky, speciální počítačový hardware/software nebo speciální učebnice.

Horší inkluze je u žáků se sluchovým postižením. Ačkoliv se to v porovnání se zrakovým postižením nezdá, tak postižení sluchu je závažnější, jelikož je důležitý pro interpersonální komunikaci. V mnoha případech lze kompenzovat sluchové omezení za pomoci sluchadel, která zesilují zvuk podle potřeby. Možným řešením u lidí, kteří v podstatě vůbec neslyší, je kochleární implantace. Komunikace probíhá většinou používáním znakové řeči, také často umí dobře odezírat z úst. Někteří se naučí běžnou řeč, ale mají ji velmi omezenou. Dělají chyby ve výslovnosti, gramatice a celkově je řeč špatná. Záleží také, kdy se sluchové omezení projevilo. V každém případě se podpora směřuje z velké míry na rozvoj komunikačních schopností a porozumění.

Žáci s narušenou komunikační schopností se velmi často vyskytují v běžné praxi. Nápadný je v posledních dvou desetiletích narůstající počet dětí s obtížemi ve vývoji řeči a s nedostatečně rozvinutými komunikačními schopnostmi a jazykovými kompetencemi na

začátku školní docházky (Slowík 2022, s. 185). U těchto žáků se podpora nejvíce řeší v rámci docházení ke klinickému logopedovi.

Žákům s mentálním nebo jiným psychickým omezením je také umožněna docházka v běžném typu škol. Záleží ovšem jak závažné je jejich omezení. Někteří, jako například žáci se středně těžkým a těžkým stupněm mentálního postižení, mohou docházet do speciálních základních škol, které jsou jim plně uzpůsobeny. Žáci s hlubokým mentálním postižením mají již plně individuální přístup a formy vzdělávání. U žáků, kteří tedy mohou docházet do běžného typu škol, se využívají běžná podpůrná opatření a zároveň je možné upravit očekávané výstupy.

Dalším běžným typem omezení u žáků je omezená sociální přizpůsobivost. Spadají sem také žáci s poruchami chování. Zde je nejučinnější zasáhnout již v nízkém věku, případně v době dospívání. U méně závažných případů může zajistit podporu škola skrze školního metodika prevence, výchovného poradce a případně školního psychologa nebo speciálního školního pedagoga. Při závažnějších problémech se spolupracuje s PPP a hledá se nejlepší cesta pro zlepšení.

Vedle vzdělávání žáků s SVP nám vyhláška č. 27/2016 Sb. definuje žáky nadané a mimořádně nadané. Konkrétně je to v § 27 uvedeno takto:

„VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ

§ 27 Nadaný a mimořádně nadaný žák

- (1) Za nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.*
- (2) Za mimořádně nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.“*

I u těchto žáků mimořádné nadání zjišťuje školské poradenské zařízení. Následně je několik možností, jak takové žáky dále vzdělávat:

- vytvořit skupinu některých předmětů z žáků stejných nebo vyšších ročníků
- rozšířit obsah vzdělávání nad stanovený rámec nebo umožnit účast ve výuce vyšších ročníků
- vzdělávat se formou stáže na jiné škole
- vytvořit IVP

Pokud nadaný nebo mimořádně nadaný žák složí požadované zkoušky, tak může být přeřazen do vyššího ročníku a nemusí tak absolvovat ročník předchozí.

Celkově je podpora pro žáky se SVP opravdu široké téma. Měli bychom se však zaměřit na pár hlavních bodů, jak tyto žáky podpořit a to jsou:

- včasná identifikace a intervence,
- zajistit individuální přístup,
- odstranit bariéry,
- spolupracovat,
- využívat co nejvíce dostupných zdrojů.

Budeme-li se snažit o plnění těchto bodů, tak jsme určitě na správné cestě k podpoře všech žáků.

1.4 Informovanost asistentů pedagoga

Základem dobrého fungování na své pozici je právě informovanost. Pokud je jakýkoliv zaměstnanec kvalitně informován o svých povinnostech, je velká část úspěchu splněna. Informovanost našich asistentů pedagoga ovlivňuje kvalitu a efektivitu jejich práce. Je tedy dalším klíčovým faktorem pro úspěšné vykonávání pozice. Informovaností jsou na mysli dostatečné znalosti a povědomí o již výše zmiňovaných kompetencích či metodách práce, ale také o legislativě a jaké role tyto faktory sehrávají ve vzdělávacím procesu. V této kapitole se zaměřím na význam informovanosti pro výkon profese, metody, jakými lze tyto informace získat a možné faktory ovlivňující úroveň informovanosti asistentů pedagoga.

1.4.1 Význam informovanosti pro výkon profese

Informovanost asistentů pedagoga si můžeme rozdělit do několika oblastí, které jsou klíčové pro celkové jeho fungování. První důležitou oblastí jsou profesní znalosti a dovednosti. Ve chvíli, kdy mají asistenti kvalitní znalosti a dovednosti pro výkon pozice, tak jsou následně

schopni efektivněji napomáhat žákům se SVP a podávat jim právě požadovaný individuální přístup, který vyžaduje i určité speciální výukové strategie. Druhou oblastí je právní a legislativní povědomí. To je důležité pro to, aby znal své vlastní vymezení pozice a pracoval v souladu s platnými normami a pravidly. Komunikační a spolupracující dovednosti jsem více rozebrala v předchozí kapitole, každopádně jsou to oba faktory, které doplňují celistvost všech aspektů kvalitní informovanosti asistenta. V neposlední řadě je pak osobní a profesní rozvoj. Člověk by se měl průběžně dále vzdělávat a informovat se o aktualizacích ve svém oboru, čímž zvyšuje svoji bonitu nejen před ostatními, ale i také sám před sebou a pro sebe. Může to napomoci i k jeho větší motivaci a pracovní spokojenosti.

1.4.2 Metody získávání informací

V dnešní době je již mnoho zdrojů, ze kterých lze informace čerpat. Máme různé možnosti, ať již osobní kontakt s osobou pracující v dané oblasti, využití literárních či internetových zdrojů, různé webináře a kurzy a spoustu dalších možností.

Když asistent pedagoga přichází pracovat s konkrétním žákem nebo žáky, je důležité určit osobu, se kterou bude moci konzultovat vše potřebné pro zdárný výkon své funkce. Takovou osobu by měl určit vedoucí pracovník školy. U dětí a mladších žáků to bývá zpravidla třídní učitel, ve vyšších ročnících pak může být vedle třídního učitele pověřen výchovný poradce, pracovník školského poradenského pracoviště nebo jiný pedagogický pracovník (Čadilová, Žampachová 2021, s. 20). Nejdůležitějším zdrojem metodického vedení asistentů ale v praxi zůstávají učitelé, se kterými asistenti pedagoga ve třídách pracují. Jsou to právě učitelé, kteří jsou s asistenty přirozeně nejvíce v kontaktu, a jako profesionální odborníci (kteří, na rozdíl od většiny asistentů, absolvovali několikaleté studium v pedagogickém oboru) mají za povinnost zajistit méně kvalifikovaným asistentům odborné vedení (Němec 2021, s. 43). Zároveň jsou právě učitelé ty osoby, kterým má asistent v rámci své práce pomáhat a podporovat následně žáky se SVP, takže oni jsou pro asistenta většinou nejlepším zdrojem informací. Co je důležité zmínit je to, že škola má povinnost poskytovat asistentovi metodickou pomoc. Podle Kendíkové (2016) by se podpora asistentům na školách měla zaměřovat především na:

- specifika a vzdělávací potřeby jednotlivých žáků,
- individuální možnosti a schopnosti každého žáka,

- denní režim, psychohygienu, relaxaci,
- tvorbu, realizaci, doplňování, případně opravy a hodnocení IVP,
- vhodné formy podpory žáka, využívání vhodných metodických materiálů a didaktických a kompenzačních pomůcek,
- speciální postupy a metody práce, přiměřené na hodnocení žáka,
- vhodné formy komunikace a spolupráce s rodinou žáka.

Vedle osobního získávání informací mohou asistenti pedagoga využít možnost webinářů. Některé jsou dostupné online i zadarmo, některé se platí a jsou vypsány na určitý den a hodinu. Je to vhodný způsob pro doplnění si znalostí, jelikož mohou být vedeny na různá témata a často se v nich předávají osobní zkušenosti z praxe, které má každý jiný. Pěknou základní oporou pro asistenty pedagoga je například web asistentpedagoga.cz, který obsahuje shrnutí základních legislativních předpisů, náplň práce a další informace o této pozici. Důležité je i samostudium asistenta – k tomu může využít právě výše zmíněné zdroje a samozřejmě i literaturu, která obsahuje problematiku, o kterou si chce asistent rozšířit své znalosti.

V důsledku není tak důležité odkud asistent informace čerpá, ale jak kvalitní budou, a hlavně aby je dokázal v praxi použít.

1.4.3 Faktory ovlivňující úroveň informovanosti

Jak moc je asistent o všem informovaný ovlivňují určité faktory. Jedním z nich je jeho dosažená úroveň vzdělání a celková profesní příprava. Absolventi specializovaných pedagogických programů mají obecně lepší povědomí o pedagogických metodách a inkluzivních přístupech. Zároveň jak moc se o celkovou problematiku zajímá, a jak se konkrétně připravuje na konkrétní individuální případy, se kterými se v praxi setká. Dalším faktorem hrajícím roli je i přístup ke kvalitním a aktuálním zdrojům informací. I přes to, že žijeme v době internetu, tak ne všichni tomu rozumí nebo mají dobrou dostupnost. Proto se i u některých jedinců můžeme setkat s tím, že nemají dostatečný přístup ke kvalitním informacím, případně jim nejsou dostatečně předávány. Což navazuje na podporu ze strany vedení školy, které by mělo být jedním z primárních zdrojů předávání informací a nejen toho, ale také celkového rozvoje asistenta, takže nabídka na účast na školeních a seminářích. Dalším faktorem je profesní zkušenost. Z praxe to známe, že čím déle něco dělám, tím více

problematice rozumím. Profesně starší asistenti pedagoga mají většinou nasbíráno více zkušeností a tím mohou podávat efektivnější podporu žákům se SVP. Co může být silným pohonem, ale také problémem, je osobní iniciativa asistenta k profesnímu rozvoji. Někteří mohou sami aktivně vyhledávat cesty k hledání nových informací. Ti pak bývají více informovaní a připravení na praktické situace. Protipólem jsou asistenti laxní, kteří pro svůj rozvoj nic neudělají a fungují s tím, co získali například v kurzu pro asistenty.

Asistenti pedagoga se potýkají i s problémovými faktory, které jim mohou bránit v rozvoji jejich informovanosti. Mohou to být například problémy s nedostatkem financí nebo času. Některá školení nejsou zadarmo, a ne všichni si ho pak mohou dovolit zaplatit. Jelikož je oblast potřeb žáků velmi široká, tak jsou někdy znalosti a dovednosti těžko dosažitelné. K tomu patří i metody a přístupy ve vzdělávání, které se v dnešní rychlé době úměrně s ní mění a je náročné veškeré aktualizace sledovat.

2 Praktická část bakalářské práce

V rámci praktické části bakalářské práce se zaměřím na výzkumné šetření o informovanosti asistentů pedagoga o jejich kompetencích ve dvou krajích České republiky. Jako první představím použitou výzkumnou metodu, kterou jsem použila pro sběr informací, následně popíši cíle bakalářské práce, zvolený výzkumný vzorek a v posledních částech se zaměřím na analýzu výzkumu a celkové vyhodnocení.

2.1 Charakteristika výzkumné metody

Chceme-li pro výzkum co největší počet dat, sáhneme po kvantitativním výzkumu. Právě dotazníkové šetření je jedním z nich. Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně (Chrásková 2016, s. 158). Tato metoda je tedy výhodná tehdy, potřebujeme-li oslovit větší počet respondentů a upouštíme trochu od potřeby kvalitní odpovědi. Ovšem potřebné informace nám tento způsob šetření zajistí. Určitým negativem takového výzkumu je neosobní kontakt s respondenty, jejichž odpovědi nemusí být vždy plně pravdivé či obsáhlé.

Dotazníky se následně dají vypracovat v papírové formě nebo elektronicky. Pro svou potřebu jsem si zvolila elektronický formát, konkrétně přes online dotazníkový nástroj Survio. Odkaz s vypracovaným dotazníkem jsem následně rozeslala do vybraných škol. Dotazník obsahoval kombinaci uzavřených i otevřených otázek, které jsem se snažila formulovat tak, aby nedošlo k nedorozumění ve významu, každý je pochopil a dotazník nebyl příliš náročný na vypracování.

2.2 Cíl výzkumu

Při promyšlení směřování bakalářské práce mi vypolynuly v konečném důsledku tři cíle, jeden hlavní a dva dílčí. Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, do jaké míry jsou asistenti pedagoga ve dvou regionech, Praze a Ústeckém kraji, informováni o svých pracovních kompetencích. Prvním dílčím cílem je pak zjistit, zda vykonávají pouze práci asistenta pedagoga nebo k tomu mají další pracovní úvazek. Druhým dílčím cílem je zjistit, kdo nebo co bylo motivací pro volbu profese asistenta pedagoga. Tyto cíle umožní komplexně porozumět úrovni informovanosti asistentů pedagoga a také jejich profesním podmínkám a

motivacím, což může přispět k formulaci doporučení pro zlepšení přípravy a podpory celé profese.

2.2.1 Výzkumné otázky

V návaznosti na cíle práce mám stanoveny následující výzkumné otázky (dále jen VO):

1. Jaké jsou rozdíly v informovanosti asistentů pedagoga o jejich pracovních kompetencích?
2. Působí asistent pedagoga současně i jako další pedagogický pracovník, například vychovatel?
3. Jaký je poměr mezi plně kvalifikovanými a nekvalifikovanými asistenty pedagoga?
4. Jaká byla motivace pro získání plné kvalifikace pro výkon práce asistenta pedagoga?

Na základě těchto VO si následně můžeme udělat obraz o informovanosti asistentů pedagoga, jejich profesní situaci a jejich celkové motivaci. Odpovědi na ně mohou přispět k hlubšímu pochopení výzev, se kterými se setkávají a vedle toho nás mohou navést k efektivním podporám a jejich dalšímu vzdělávání.

2.3 Výzkumný vzorek a sběr dat

Výzkumný vzorek jsem zvolila náhodným výběrem a tvořili ho asistenti pedagoga působící na školách v Praze a Ústeckém kraji. Tyto dva regiony jsem zvolila z toho důvodu, že mají odlišné demografické a sociální charakteristiky a tím pádem mi to umožňuje porovnat informovanost asistentů pedagoga v různých podmínkách. Cílovou skupinou byli asistenti pedagoga na základních školách, konkrétně na druhém stupni.

Celkový výzkumný vzorek jsem volila náhodným výběrem. V první vlně bylo rozesláno 20 dotazníků do škol z různých částí Prahy a 20 dotazníků do různých škol ve městech Ústeckého kraje. Po měsíci ponechání času respondentům na odpovědi jsem usoudila, že rozešlu dalších 10 dotazníků do pražských škol a dalších 10 do škol z Ústeckého kraje, jelikož návratnost nebyla úplně vysoká a poměr mezi pražskými a ústeckými školami nebyl vyrovnaný. V konečném výsledku se mi ze 60 odeslaných dotazníků navrátilo 19.

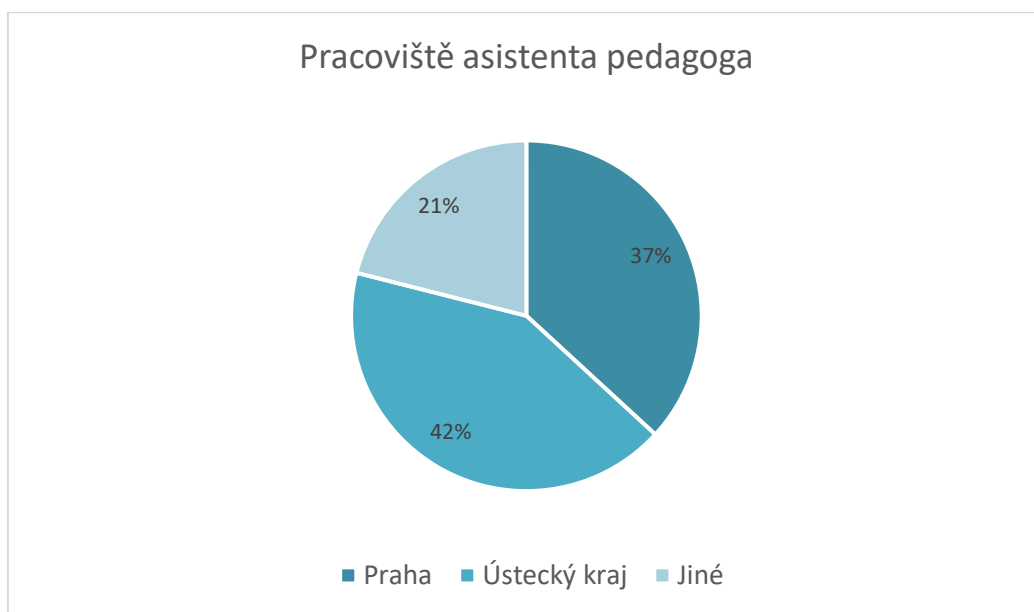
Dotazník byl sestaven tak, aby pokrýval následující oblasti. První jsou základní informace o asistentovi, jako je věk, pohlaví, škola, kde působí a délka praxe. Druhá oblast je zaměřena na otázky týkající se povědomí o pracovních kompetencích asistentů pedagoga. Třetí oblast

se týká profesní situace, což jsou otázky zjišťující pracovní úvazek a jestli vykonávají vedle pozice asistenta pedagoga i jinou práci. Poslední oblastí je kvalifikace a motivace, kde se dotazují, zda jsou již plně kvalifikovanými asistenty a poté, co je motivovalo k výkonu této pozice.

2.4 Analýza dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zjištění kvality informovanosti asistentů pedagoga o jejich kompetencích, profesní situaci, kvalifikaci a motivaci k volbě této profese. V následující kapitole budu prezentovat výsledky získaných dat.

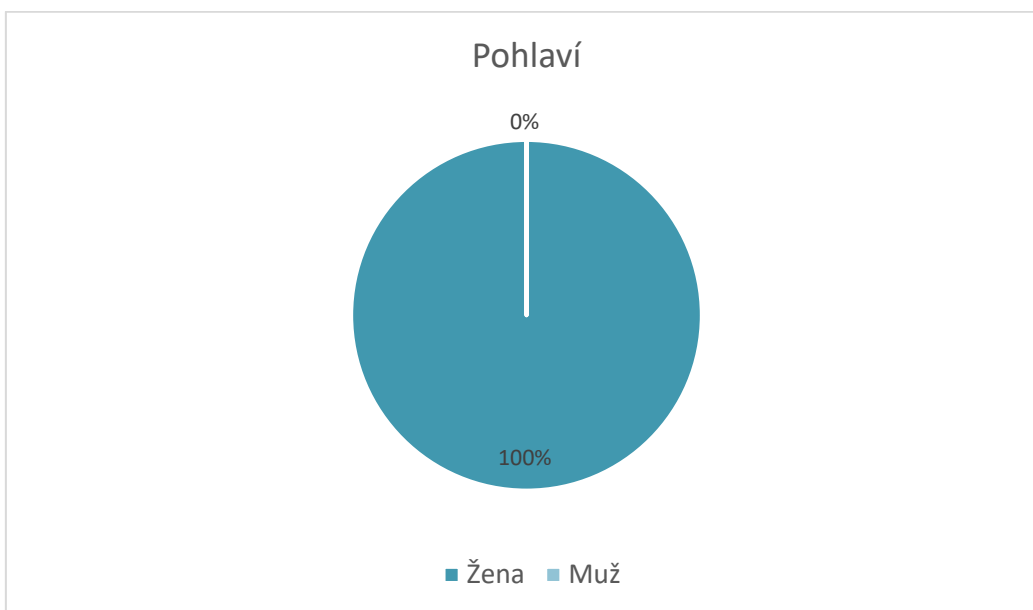
Jak jsem již nastínila o pár řádků výš, celkem jsem rozeslala 60 dotazníků do pražských a ústeckých škol. Z těchto 60 dotazníků mi bylo navráceno 19, kdy 7 bylo pražských (37 %), 8 ústeckých (42 %) a 4 odpověděli pouze *základní škola* (21 %). Z těchto posledních 4 odpovědí jsem neměla jak identifikovat, odkud daní respondenti pochází.

Graf 1: Grafické vyhodnocení poměru získaných odpovědí.

Zdroj: *Dotazník*

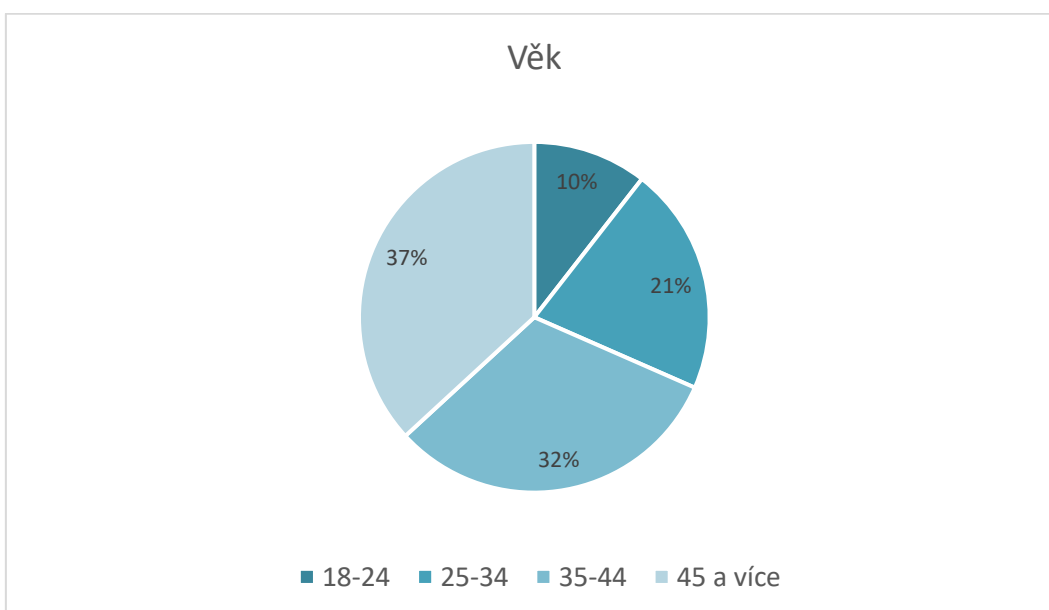
Prvním okruhem jsou demografické otázky.

Graf 2 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 1: Pohlaví.

Zdroj: Dotazník

U otázky č. 1, která se týkala pohlaví respondentů, byla odpověď jednoznačná. Ze všech 19 odpovědí uvedli všichni, že jsou ženy. To nám může ukázat obecnou rovinu dominujících pracovníků v této profesi, ve které jsou ve většině ženy. Ovšem tento výsledek je obecně v souladu s povědomím o genderové struktuře ve školství, kde převládají právě ženy.

Graf 3 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 2: Jaký je Váš věk?

Zdroj: Dotazník

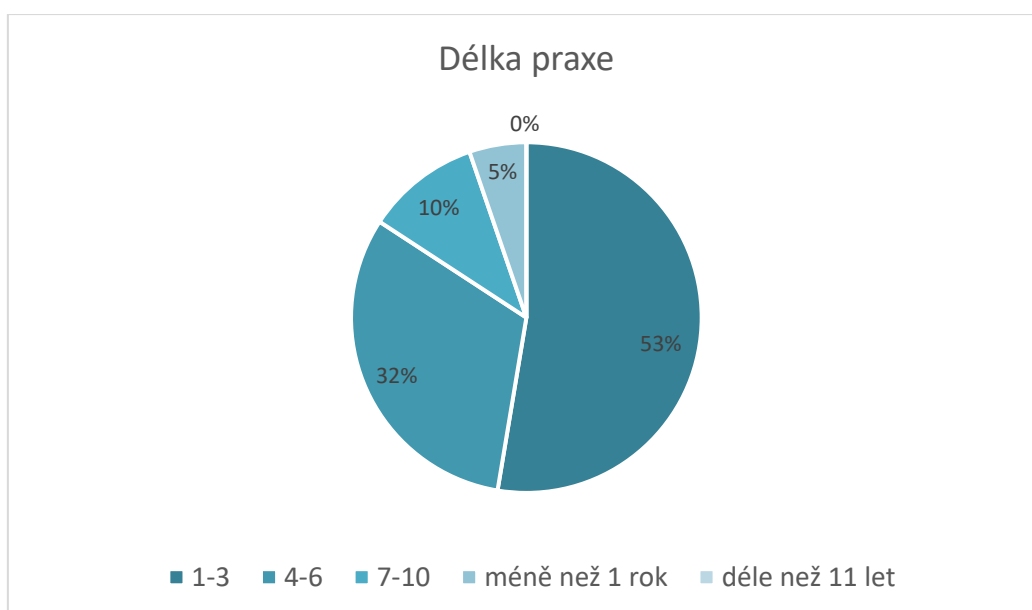
U otázky č. 2, která se týká věku, máme zaznamenané již pestřejší odpovědi, které pokrývají celou věkovou škálu dotazovaných asistentů pedagoga. Ve věkové kategorii 18-24 odpověděli 2 respondenti, což představuje 10 % z celkového vzorku. Tato skupina zastupuje mladé asistenty, kteří svou profesní dráhu ve školství teprve začínají. V kategorii 25-34 odpověděli 4 respondenti, tedy 21 % z celkového vzorku. Toto už je věková kategorie, která obsahuje mladší dospělé, kteří se snaží stabilizovat svoji kariéru a mají za sebou ve většině případů již určité pracovní zkušenosti. Dále máme kategorii 35-44, která tvoří 32 % z celkového počtu respondentů. Zde můžeme předpokládat, že jsou to již více zkušenější asistenti, kteří mají bohatší zkušenosti a delší praxi. Poslední a nejpočetnější skupinou je věková kategorie 44 let a více, která zaujímá 37 % z celkového počtu respondentů. Je to nejstarší skupina, u které můžeme očekávat dlouholetou praxi a nejspíše to budou nejzkušenější asistenti. Ovšem to jsou jen předpoklady na základě věku. Takové rozptýlení asistentů pedagoga do různých věkových kategorií nám v praxi může přinášet různé perspektivy a zkušenosti do jejich práce.

Otázka č. 3 „*Na jaké škole pracujete?*“ byla otevřená, aby asistenti mohli vypsát konkrétní školu, kde vykonávají svou práci. Zde byly odpovědi následující:

- 4 respondenti odpověděli pouze obecně Základní škola (dále jen ZŠ)
- Jižní
- ZŠ Nučice
- ZŠ Obrnice
- ZŠ – Praha
- ZŠ Dobřichovice
- ZŠ a mateřská škola Černčice
- ZŠ Grafická
- ZŠ Janov Litvínov
- ZŠ Litoměřice
- ZŠ Litvínov
- ZŠ Most
- ZŠ Nučice – Praha západ

- ZŠ Teplice
- ZŠ Tisá
- ZŠ Trmice

Z těchto odpovědí vyplývá, že 7 asistentů působí na školách v Praze, zatímco 8 asistentů pracuje v Ústeckém kraji. 4 respondenti bohužel neuvedli konkrétní školu ani město, a proto nemohu určit, odkud pocházejí.

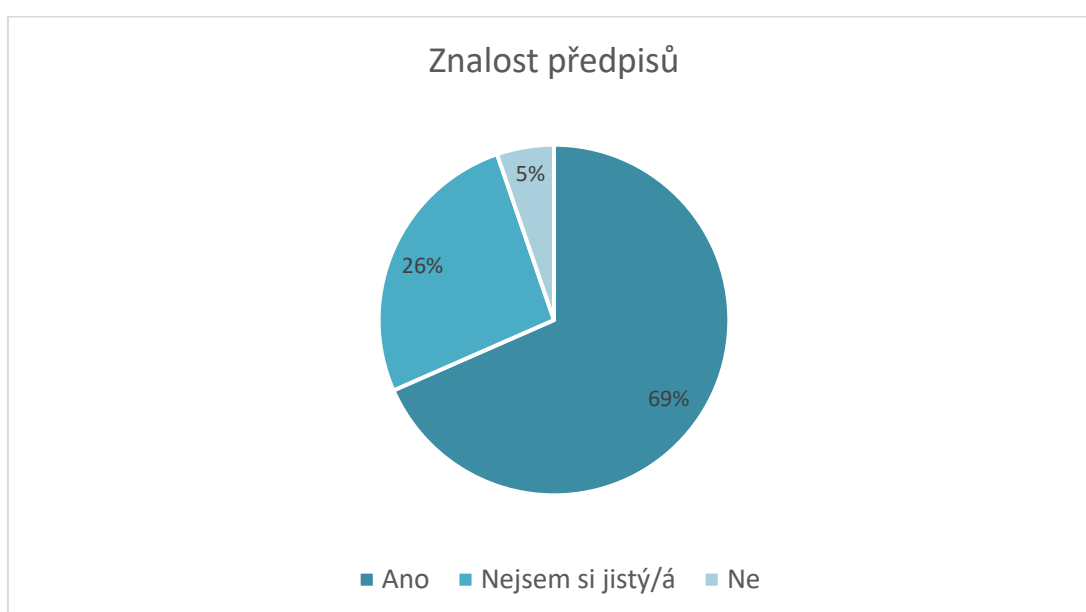

Graf 4 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 4: Kolik let pracujete jako asistent pedagoga?

Zdroj: Dotazník

V uvedeném grafu je zřejmé, že převládá počet asistentů, kteří na své pozici nepracují dlouho. Konkrétně na otázku č. 4 „Kolik let pracujete jako asistent pedagoga?“ v kategorii 1-3 roky odpovědělo 10 asistentů, což je více než polovina respondentů, konkrétně 53 %. To ukazuje na vysokou míru nových nebo relativně čerstvých pracovníků v této profesi. Další kategorií je 4-6 let, kde odpovědělo 6 asistentů, což je krásných 32 %. Tuto skupinu můžeme zařadit mezi stabilnější část asistentů, kteří mají několik let zkušeností, ale stále nejsou v profesi dlouhodobě. V nízkém počtu v zastoupení asistentů se dostáváme u dvou kategorií. V kategorii 7-10 let odpověděli pouze dva respondenti, což je 10 %. Asistenti s takto dlouhou praxí jsou tedy téměř vzácností. Úplně poslední v zastoupení je kategorie méně než

1 rok, kde odpověděl pouze 1 respondent, což představuje 5 % z celkového počtu respondentů. To je skupina nových pracovníků, kteří svou kariéru asistenta pedagoga teprve začínají. Mezi možnostmi odpovědi byla ještě jedna kategorie, na kterou nebyla zaznamenána žádná odpověď, a to je kategorie déle než 11 let. Z toho můžeme usoudit, že pozici asistenta pedagoga nevykonává téměř nikdo dlouhodobě, což může naznačovat vysokou fluktuaci a přechod do jiných rolí nebo kompletně jiných profesí po několika letech praxe. Z uvedených dat by se dala naznačit potřeba zjistit důvody, proč asistenti pedagoga nezůstávají na své pozici déle a co by mohlo přispět k delšímu setrvání.

Graf 5 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 5: Víte, kde najdete potřebné předpisy k výkonu Vaší práce?

Zdroj: Dotazník

Nyní se dostáváme k otázkám, které se týkají oblasti informovanosti asistentů pedagoga. Základní otázkou v tomto okruhu je otázka č. 5 „*Víte, kde najdete potřebné předpisy k výkonu Vaší práce?*“. Výsledek z odpovědí ukazuje, že více než polovina respondentů je dobře informována o tom, kde potřebné předpisy najít. Konkrétně odpovědělo 13 respondentů, což představuje 69 % z celkového počtu. Toto je pro nás pozitivní signál, že většina asistentů pedagoga má přístup k důležitým informacím potřebným k výkonu své práce. Další skupinou jsou respondenti, kteří si nejsou jisti, kde potřebné předpisy najít. Tuto

odpověď zvolilo 5 respondentů, což představuje 26 %. Tito respondenti nejspíše mají nějaké povědomí o předpisech, ale už jim chybí jistota nebo konkrétní znalosti o jejich umístění nebo obsahu práce. Nejméně početnou skupinu tvoří respondenti, kteří odpověděli ne, což znamená, že nevědí, kde potřebné předpisy najít. Tuto odpověď však zvolil pouze jeden respondent, který tvoří 5 % z celku. Většina respondentů tedy ví a je informována o potřebných dokumentech a předpisech, ovšem i ten jeden respondent nám ukazuje na tu malou část asistentů, která nemá přístup k potřebným informacím nebo neví, kde je hledat.

Otázka č. 6 v zásadě navazuje na předchozí otázku, jelikož je otevřená a dotazují se v ní na konkrétní zdroje, ze kterých asistenti čerpají informace pro výkon své práce, „Uveďte příklady zdrojů, ze kterých čerpáte“. Odpovědi byly následující:

- 3 respondenti uvedli totéž – Zákon o pedagogických pracovnících
- Informatorium, MŠMT
- Internet
- Kolegové, internet
- Kurzy, internet
- Nečerpám, spíše se inspiroji ve své škole. Vše se učím „za pochodu“
- Nevím, jaké předpisy máte na mysli. Asistent pracuje podle pokynů vyučujícího.
- Odkazy na internetu, knihovna
- Rvp.cz – webináře
- Vyhláška o vzdělávání žáků se SVP
- Vnitřní předpis
- Učebnice, knihovna a weby
- Taktik, Umíme česky, Školákov
- školení, ve škole, kurzy
- Směrnice školy
- Směrnice
- Skupiny na Fb, internet

V hojném počtu odpověděli asistenti jako zdroj informací internet, což je v dnešní době běžný zdroj pro získávání informací a je zde očividná potřeba online prostoru. Pozitivní je také zmínka o kolezích, kteří mohou být cennými poradci díky svým zkušenostem. Někteří

respondenti uvedli i legislativní zdroje, což je správné a důležité, protože tyto předpisy by měly být základem pro jejich práci. Sociální sítě mohou být dobré pro sdílení zkušeností mezi asistenty, avšak je nezbytné nezapomínat na oficiální předpisy, které musí být dodržovány. Celkově lze z odpovědí vyvodit, že nejlepší je kombinace všech dostupných zdrojů – elektronických, osobních i jiných, což zajišťuje komplexní a důkladnou informovanost asistentů pedagoga.

Otázka č. 7 byla formulována jako otevřená a dotazovala se asistentů pedagoga „*Kdo Vám poskytuje potřebné informace pro výkon práce?*“. Respondenti uvedli následující odpovědi:

- Čtyři asistenti odpověděli vedení školy
- Zástupkyně ředitele školy
- Vyučující, dále lze čerpat z učebnic
- Vedoucí asistentů, ředitel školy nebo jeho zástupce, speciální pedagog
- Učitel
- Dva asistenti odpověděli ředitel školy
- Psycholog
- Pedagog, nadřízený
- Nadřízení, školení, informace na webech, LinkedIn
- Nadřízený, asistenti, zástupkyně školy, pedagogové, školní psycholog, kolegové
- Nadřízení, zástupkyně školy, učitelé
- Kolegyně a taky sama hledám
- Kolegyně
- Kolegové a kolegyně, vedení
- Dohledávám si sama

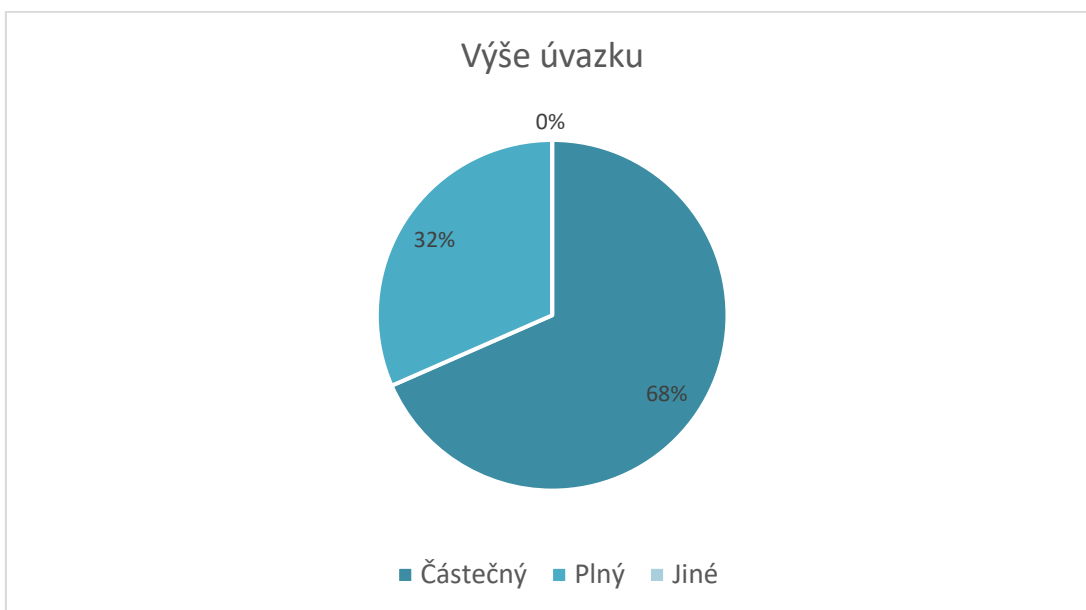
Z těchto odpovědí vyplývá, že asistenti pedagoga získávají potřebné informace od různých zdrojů z jejich okolí. Nejčastěji uvedeným zdrojem je vedení školy, včetně ředitele, zástupců ředitele a nadřízených. Dále jsou často zmiňováni kolegové, učitelé a speciální pedagogové. Někteří asistenti se spoléhají také na školního psychologa nebo čerpají informace z učebnic a online zdrojů. Tento mix odpovědí je opět pozitivní pro jejich komplexní informovanost. Nicméně časté zmínky o nadřízených a vedení školy naznačují, že komunikace ve škole hraje klíčovou roli v zajišťování informovanosti asistentů.

Následující otázky jsou z oblasti profesní situace.

Otázka č. 8 byla následující „*Vykonáváte i další aktivity nad rámec svých pracovních povinností? Pokud ano, jaké?*“. Z 19 respondentů 9 neodpovědělo, což naznačuje, že pravděpodobně vykonávají práci pouze v rámci svých předepsaných pracovních povinností. Další dva respondenti odpověděli „Ne“, takže ti spadají do stejné kategorie, jako předchozích 9 respondentů. Ostatní respondenti odpověděli následovně:

- Zapisuji do třídní knihy chybějící žáky, sčítám zameškané hodiny u jednotlivých žáků, vybírám hotovost na předem domluvené akce
- Vymýšlím různé aktivity
- Vedu kroužek a pomáhám se školním časopisem
- Různě pomáhám kolegům
- Projektové dny, školní výjezdy, školení, webináře, akce školy
- Pomoc při organizaci výletů, organizace některé agendy ve třídě
- Kroužky, výlety

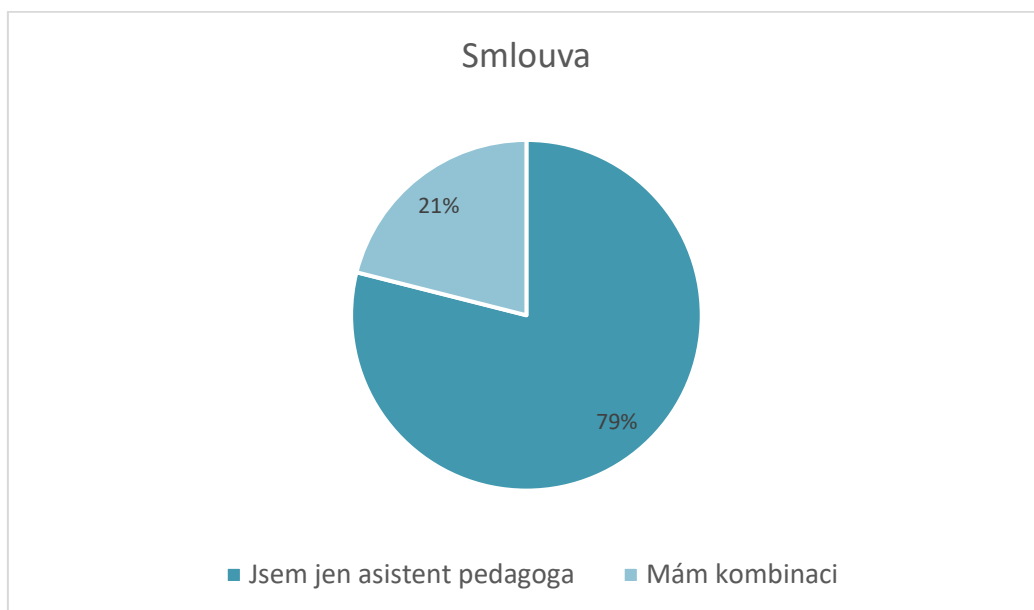
Z odpovědí je patrné, že přibližně polovina asistentů vykonává aktivity nad rámec svých standardních pracovních povinností. Tyto činnosti zahrnují jak administrativní úkoly, tak i kreativní a organizační aktivity, které obohacují vzdělávací proces a podporují školní komunitu. Významná část respondentů se angažuje v organizaci volnočasových aktivit, vedení kroužků a školních projektů, což přispívá k celkovému rozvoji žáků a zlepšení školního prostředí. Tato různorodost činností ukazuje na široký rozsah rolí, které asistenti pedagoga mohou zastávat a na jejich ochotu zapojit se nad rámec svých povinností.

Graf 6 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 9: Jaký je Váš úvazek?

Zdroj: Dotazník

Otázka č. 9 se zaměřovala na pracovní úvazek asistentů pedagoga a zněla „*Jaký je Váš úvazek?*“. Z odpovědí vyplynulo, že více než polovina respondentů, konkrétně 13 asistentů, což je 68 %, uvedla, že mají pouze částečný úvazek. Tento výsledek naznačuje, že mnoho asistentů pedagoga pracuje na zkrácenou pracovní dobu. Částečný úvazek může mít vliv na možnosti dalšího profesního rozvoje, komunikaci s ostatními pracovníky školy a celkovou integraci do školního prostředí. Zbýlých 6 respondentů, kteří tvoří 32 %, uvedlo, že mají plný úvazek. Tito asistenti pracují na plnou pracovní dobu, což jim pravděpodobně umožňuje lepší zapojení do každodenního chodu školy, větší účast na školních aktivitách a hlubší spolupráci s učiteli a dalšími zaměstnanci. Plný úvazek může také znamenat vyšší stabilitu a jistotu v zaměstnání, což může pozitivně ovlivnit jejich motivaci a pracovní nasazení. Celkově tato data ukazují na rozdílné pracovní podmínky asistentů pedagoga a na významný podíl těch, kteří pracují na částečný úvazek. Tento fakt by mohl být dále zkoumán, například ve vztahu k jejich spokojenosti s prací, možnostem profesního růstu a vlivu na kvalitu podpory poskytované žákům.

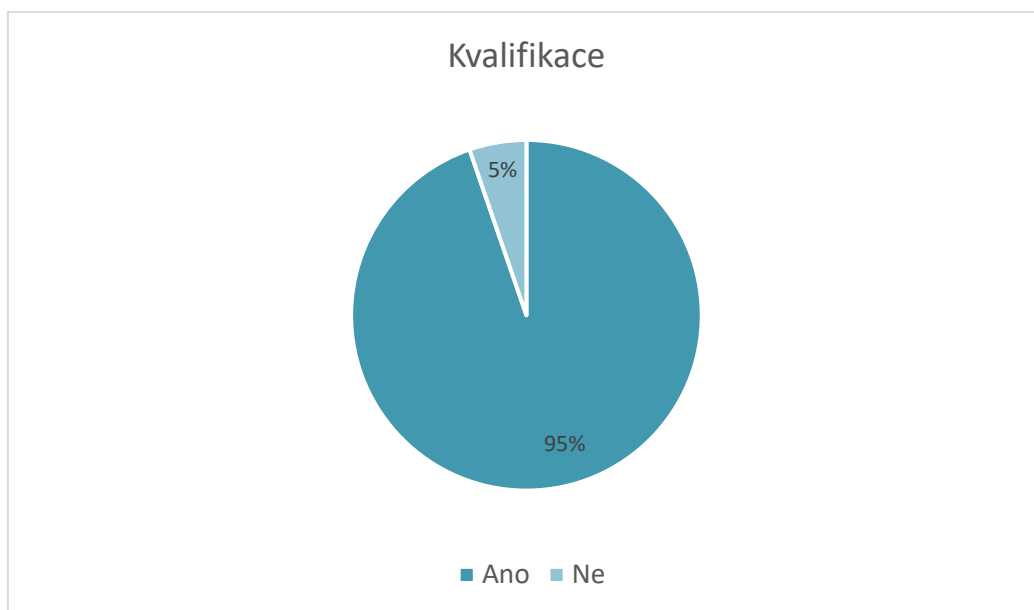
Graf 7 Grafické zobrazení na odpověď č. 10: Máte smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo máte kombinaci s jinou pozicí?

Zdroj: Dotazník

Otázka č. 10 byla zaměřená na pracovní smlouvu a zněla: „*Máte smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo máte kombinaci s jinou pozicí?*“. Zde 15 respondentů, což je 79 %, uvedlo, že mají pracovní smlouvu jen jako asistent pedagoga. Tento výsledek ukazuje, že většina asistentů se zaměřuje výhradně na podporu žáků a spolupráci s učiteli. Zbylí 4 respondenti, což je 21 %, uvedli, že mají kombinovanou pracovní smlouvu, kde vykonávají další pozici kromě asistenta pedagoga. Konkrétně tyto kombinace zahrnují:

- Učitelka
- Sociální pedagog
- Dvojjazyčný asistent pedagoga
- Vychovatelka ve školní družině

Tyto kombinované role ukazují na různorodost pracovních úvazků a schopnosti asistentů pedagoga přizpůsobit se a plnit více funkcí ve školním prostředí. Tato flexibilita může být pro školy velmi přínosná, ale také vyžaduje pečlivé řízení časových a pracovních úvazků, aby byla zajištěna kvalita všech poskytovaných služeb.

Graf 8 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 11: Jste již plně kvalifikovaný/á?

Zdroj: Dotazník

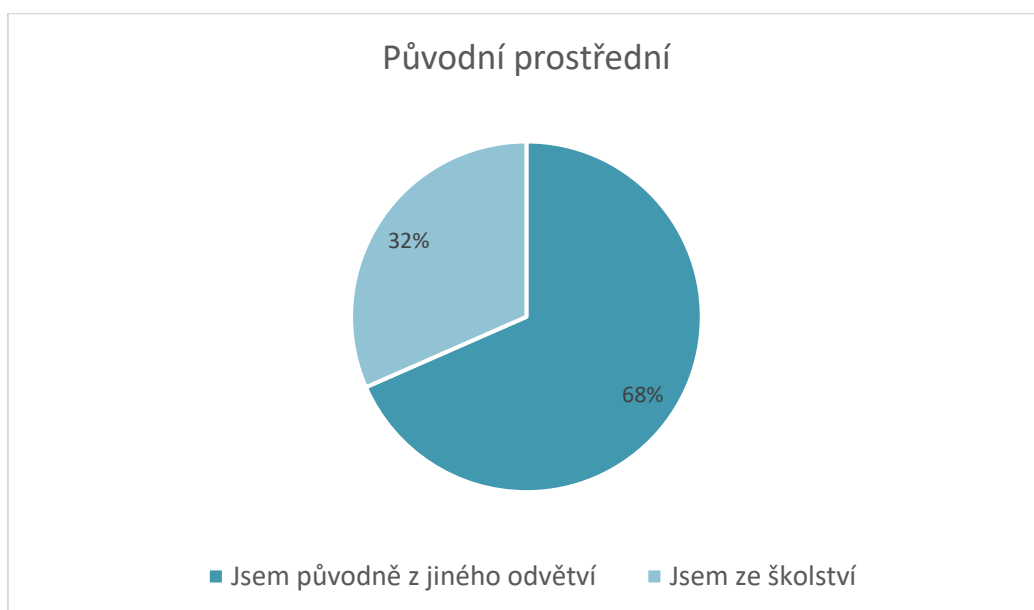
Následující otázky jsou již z poslední oblasti v dotazníku a jsou zaměřené na kvalifikaci asistentů a na jejich motivaci k tomuto povolání.

Otázka č. 11 se zaměřuje na kvalifikaci asistentů a byla položena takto „*Jste již plně kvalifikovaný/á?*“. Výsledky této otázky jsou velmi pozitivní, protože pouze jeden respondent odpověděl „ne“, což znamená, že z celkového počtu devatenácti respondentů jen jeden nemá dokončenou kvalifikaci. Tato data ukazují, že naprostá většina asistentů pedagoga, neboli 95 % respondentů, kteří odpověděli na dotazník, splňuje požadované kvalifikační požadavky pro výkon své práce. Plná kvalifikace asistentů pedagoga je totiž klíčová pro zajištění kvalitní podpory žákům a efektivní spolupráci s učiteli a dalšími školními pracovníky.

V návaznosti na otázku č. 11 je otázka č. 12, která byla cílená právě na ty asistenty, kteří ještě nemají dokončenou kvalifikaci a byla položena takto „*Nekvalifikovaný – Dokončujete si potřebnou kvalifikaci?*“. Zde pravděpodobně někteří asistenti nepochopili správně znění otázky, jelikož měli odpovídat pouze nekvalifikovaní asistenti a 2 respondenti mi odpověděli „ne“ a 1 „ano“. Z jediné odpovědi „ano“ usuzuji, že je to respondent, který v předchozí

otázce uvedl, že zatím nemá dokončenou kvalifikaci. Tento respondent tedy pracuje na tom, aby si svou potřebnou kvalifikaci dokončil.

Otázka č. 13 se také týkala pouze nekvalifikovaných asistentů a zněla konkrétně takto „*Nekvalifikovaný – Jak dlouho jste působil/a jako nekvalifikovaný asistent pedagoga?*“. Zde je pouze jedna odpověď a respondent odpověděl „*Dva měsíce*“. Tato odpověď naznačuje, že si respondent začal dělat potřebnou kvalifikaci včas, aby mohl pozvolna přejít do své profese jako kvalifikovaný.

Graf 9 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 14: Pocházíte z prostředí školství nebo jste původně z jiného odvětví?

Zdroj: Dotazník

Otázka č. 14 se dotazovala následovně „*Pocházíte z prostředí školství nebo jste původně z jiného odvětví?*“. Výsledky ukazují, že profesní zázemí asistentů pedagoga je velmi rozmanité. Zde odpovědělo 6 respondentů, neboli 32 %, že jsou původně ze školství. Zbylých 13 respondentů, neboli 68 % označilo odpověď „*Jsem původně z jiného odvětví*“ a odpovědi jsou následující:

- Dva odpověděli Ekonomické prostředí
- Dva odpověděli OSVČ
- Dětská sestra

- Sociální služby
- Obchod
- Dva odpověděli Bankovníctví, pojišťovnictví
- Zdravotnictví
- Cestovní ruch
- HR
- Administrativa

Z odpovědí je zřejmé, že asistenti pedagoga mají velmi rozmanité profesní pozadí. Je očividným faktem, že tato pozice přitahuje lidi z různých oborů, a to i přes to, že si například mohou finančně pohoršit.

Otázka č. 15 se dotazuje na to, jakým způsobem se respondenti dozvěděli o pozici asistenta pedagoga. Konkrétně otázka zněla takto „*Jak jste se o pozici asistenta pedagoga dozvěděl/a?*“. Odpovědi byly následující:

- Čtyři odpověděli od učitelky.
- Tři odpověděli kamarádka.
- Dva odpověděli inzerát.
- Dva odpověděli webová stránka.
- Dva odpověděli ve škole.
- Na portálu MPSV.
- Na ZŠ Brána jazyků.
- Nevěděla jsem, jestli někdy dokončím vysokou školu. Začala jsem hledat něco, kde bych mohla pracovat. Byl to můj pokus o „brigádu“ ke psaní bakalářské práce. Našla jsem si kurz a následně při praxi jsem dostala nabídku k plnému úvazku. Za rok jsem dokončila Bc. a od následujícího roku ve stejné škole začala pracovat jako Sociální pedagog společně s Asistentem pedagoga.
- Od zástupce ředitele.
- Od známých.
- Přátelé, internet.

Z odpovědí je viditelná rozmanitost zdrojů, jak se k dané profesi může člověk dostat. Tato variabilita obsahuje jak osobní kontakty a doporučení, tak i internetové zdroje a inzeráty.

Jsem ráda za respondentku, která mi sdělila svůj příběh, jak se k této pozici dostala. Poskytuje totiž hlubší vhled do individuální cesty k pozici asistenta pedagoga.

Otázka č. 16 se zaměřovala na samotnou motivaci k výkonu této profese. Zde byly některé odpovědi opravdu zajímavé a je zde vidět, kam nás životní cesty mohou dostat. Otázka zněla takto „*Co Vás motivovalo k tomu jít pracovat jako asistent pedagoga?*“ a odpovědi byly následující:

- Změna práce, pomáhat dětem.
- Zkušenosti a práce s dětmi ve svém volném čase.
- Získání nových zkušeností v jiném oboru.
- Vždy mě zajímala psychologie a zároveň práce pedagoga. Toto je tedy skvělá kombinace obojího.
- Vášeň pomáhat dětem.
- Strach z nedokončení vysoké školy, pocit „když už nic jiného, tak budu mít aspoň praxi“. Nabídka pro mě slušných peněz a osamostatnění se.
- Pracovní doba.
- Práce s dětmi a krátká pracovní doba.
- Pět odpovědělo práce s dětmi.
- Potřeby školy a zkusit si práci asistenta u starších žáků.
- Pomoc dětem.
- Pomáhat učitelům, protože mám dlouholeté zkušenosti, ale vzhledem k věku (80 let) už nechci být plně zodpovědná.
- Mám ráda děti a jsem komunikativní.
- Málo zakázek, rozvod.
- Krátký pracovní úvazek.

Největší motivaci pro práci asistenta pedagoga poskytují zejména děti, pomoc a zájem o práci s nimi. Z odpovědí je cítit, že jsou asistenti vedeni svým určitým vnitřním přesvědčením a také zájmem o dobro dětí. Z předchozí otázky víme, že asistenti pochází původně z různých oborů a nyní je pro ně i motivací právě změna povolání a hledání nových zkušeností. Poměrně častá byla i odpověď krátkého úvazku nebo pracovní doby. To může

být pro některé lidi také motivátorem z různých důvodů. Celkově jsou odpovědi kombinací motivace praktické, ale i citové.

Finální otázkou v dotazníku byla otázka č. 17, ve které jsem se dotazovala na oblibu v práci asistenta pedagoga, konkrétně „*Co Vás na práci asistenta pedagoga nejvíce baví?*“.

Respondenti odpověděli takto:

- Pět odpovědělo práce s dětmi.
- Asi vše.
- Dětský růst a vývoj ve spolupráci se mnou.
- Lepší výkony žáků.
- Motivace a zpětná vazba.
- Nejraději pracuji s mladší věkovou skupinou, jsou mi bližší a jsou tvárnější, učenlivější.
- Pomáhat dětem pochopit více učivo a sledovat jejich zlepšení.
- Práce není jednotvárná.
- Práce s dětmi. Ať už na 1. nebo 2. stupni. Každá pozice má své výhody. 2. stupeň je kouzelný v tom, že když jsem si s žáky vytvořila pouto, tak se mi často žáci svěřovali víc než třídnímu. Mohla jsem si s nimi povídat, jako s téměř dospělými (9. třída).
- Práce ve školství.
- Společnost dětí.
- Vidět pokroky dítěte.
- Vysvětlit vhodným způsobem látku.
- Vysvětlovat žákům novou látku a pak vidět, že to pochopili a dostali hezkou známku.
- Že se můžu dále vzdělávat.

Opět zde máme spoustu různých odpovědí, ale co se zde opakuje ve velké míře, a je to jediné správně, tak je to slovo dítě. Někteří napsali pomoc dětem a někteří společnost dětí. Ovšem správně je, že na otázku, co je nejvíce baví, odpověděli ve své podstatě „dětí“. To je podstata této profese a měl by to mít takto každý asistent nebo jakýkoliv další pedagogický pracovník.

2.5 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V rámci této poslední kapitoly se zaměřím na vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi asistenty pedagoga působícími v Praze a Ústeckém kraji. Cíle této bakalářské práce se zaměřovaly na informovanost asistentů pedagoga o jejich kompetencích, dále na jejich pracovní úvazek, a v poslední řadě na motivaci k výkonu profese. Dotazníkové šetření obsahovalo celkem 17 otázek, které pokryly jak základní demografické údaje, tak následně i otázky ke zmíněným cílům. Z celkového počtu 60 rozeslaných dotazníků mi bylo navraceno 19, z nichž bylo 7 pražských a 8 ústeckých. Zbylé 4 bohužel nebylo možné identifikovat.

Dotazníkové šetření mělo odpovědět na tyto VO:

1. Jaké jsou rozdíly v informovanosti asistentů pedagoga o jejich pracovních kompetencích?
2. Působí asistent pedagoga současně i jako další pedagogický pracovník, např. vychovatel?
3. Jaký je poměr mezi plně kvalifikovanými a nekvalifikovanými asistenty pedagoga?
4. Jaká byla motivace pro získání plné kvalifikace pro výkon práce asistenta pedagoga?

Aby mohlo být zodpovězeno na VO1, byly v dotazníku zahrnuty tyto položky:

- Víte, kde najdete potřebné předpisy k výkonu Vaší práce?
- Uveďte příklady zdrojů, ze kterých čerpáte:
- Kdo Vám poskytuje potřebné informace?
- Vykonáváte i další aktivity nad rámec svých pracovních povinností? Pokud ano, jaké?

Výsledky VO byly potvrzeny, takže lze na základě toho konstatovat, že asistenti pedagoga mají vysokou úroveň informovanosti o svých pracovních kompetencích a ve velké míře ví, kde najít potřebné předpisy a zákony týkající se jejich práce, potažmo z jakých zdrojů mají čerpat. V obou regionech, v Praze i Ústeckém kraji, nelze zaznamenat rozdíl v jejich informovanosti, což napovídá o podporujícím přístupu školního prostředí a dostupných zdrojích informací.

Pro zodpovězení VO2, byly v dotazníku zahrnuty tyto položky:

- Jaký je Váš úvazek?
- Máte smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo máte kombinaci s jinou pozicí?

Co se úvazků týče, tak ve většině případů mají asistenti pedagoga částečný úvazek a pouze pár má úvazek plný. Konkrétně 13 asistentů pracuje na částečný úvazek a jen 6 má plný úvazek. U položky, zda mají smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo v kombinaci s jinou pozicí, jasně převládá odpověď, kde mají asistenti pracovní smlouvu bez kombinace a jsou tedy čistě asistenti pedagoga. Pouze 4 asistenti uvedli, že mají pracovní smlouvu v kombinaci s jinou pracovní pozicí, a to sice jako učitelka, sociální pedagog, dvojjazyčný asistent pedagoga a vychovatelka ve školní družině. Abychom odpověděli na VO2, tak můžeme říci, že ve značné míře mají asistenti pedagoga pracovní smlouvu bez jakékoliv další kombinace s jinou pracovní pozicí. Ovšem i výjimky s určitou kombinací se najdou.

Abych mohla zodpovědět na VO3, byla v dotazníku zahrnuta jedna jasná položka, a to „Jste již plně kvalifikovaný/á?“. U této položky uvedl pouze jeden respondent odpověď „ne“. Toto je pozitivní zjištění, protože můžeme mít radost, že mají naši asistenti pedagoga splněné kvalifikační předpoklady a jsou tedy již plně schopni odvádět svoji práci bez překážek. Ovšem vedle této dotazníkové položky jsem se ptala, jestli si právě nekvalifikovaný asistent dodělává potřebnou kvalifikaci a uvedena byla odpověď „ano“, takže i ten jeden z 19 respondentů bude co nevidět také plně kvalifikovaným asistentem.

Pro zodpovězení na poslední VO4 byly v dotazníku tyto položky:

- Pocházíte z prostředí školství nebo jste původně z jiného odvětví?
- Jak jste se o pozici asistenta pedagoga dozvěděl/a?
- Co Vás motivovalo k tomu jít pracovat jako asistent pedagoga?
- Co Vás na práci asistenta pedagoga nejvíce baví?

U těchto položek byly odpovědi velmi variabilní. Každý respondent měl svou jedinečnou cestu, jak se k této práci dostal a také jinou motivaci. Ovšem velmi často se jako zdroj motivace opakovala pomoc a rozvoj dětí. A nejen jako zdroj motivace, ale také důvod, proč tuto práci vykonávají.

Veškeré konkrétní odpovědi jsou vypsané u jednotlivých dotazníkových otázek. Na některé otázky se nedá najít jednotná odpověď, protože každý funguje trochu jinak a celý jeho pracovní proces byl jiný.

Závěr

Celá bakalářská práce na téma Informovanost asistentů pedagoga o jejich pracovních kompetencích byla rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. Každá část pak byla rozdělena do jednotlivých kapitol podle určitého tématu.

Teoretická část se zabývala historickým základem a vývojem pozice asistenta pedagoga, poté potřebnými legislativními předpisy, další kapitola popisuje kompetence asistenta pedagoga ve vzdělávacím procesu a jeho následnou spolupráci nejen s učiteli a kolegy, ale také se zákonnými zástupci nebo samotnými žáky se SVP. Poslední kapitola teoretické části je věnována významu informovanosti, různým metodám jejich získávání a také faktorům, které mohou informovanost asistentů ovlivnit.

V praktické části byla popsána metoda šetření, dotazníková metoda, dále byly uvedeny cíle celého výzkumu, poté jakým způsobem byli zvoleni daní respondenti a na závěr byla zpracována analýza kompletního dotazníkového šetření a jeho vyhodnocení.

Z výsledků, které vyšly v rámci dotazníkového šetření najevo, mám celkově radost, jelikož vyplynulo, že asistenti jsou kvalitně informovaní o svých kompetencích, zároveň vědí, kde si potřebné informace mohou dohledat nebo na koho se mohou obracet. Dále mě potěšily motivační důvody k výkonu jejich profese. Řekla bych, že takové důvody, jaké uváděli asistenti v dotazníkovém šetření, by měl mít každý, protože práce s dětmi je sice náročná, ale člověka by jeho práce měla naplňovat.

Hlavním cílem bylo zjistit, do jaké míry jsou asistenti pedagoga ve dvou regionech, Praze a Ústeckém kraji, informováni o svých kompetencích, což se na základě dotazníkového šetření podařilo zjistit. Můžeme říci, že asistenti z obou regionů jsou dostatečně informovaní a kvalifikovaní pro výkon své profese. První dílčí cíl, týkající se dalšího pracovního úvazku, byl také zjištěn. Většina asistentů pedagoga vykonává pouze svou pozici a jen zlomek z nich vykonává ještě další pracovní pozici. Druhý dílčí cíl, který se zaměřoval na motivaci, byl díky dotazníku také zajištěn. Ten však nelze generalizovat, jelikož zde byly odpovědi jedinečné díky individuální motivaci každého respondenta.

Obecně si myslím, že bylo zodpovězeno na všechny VO, ovšem ne všechny jdou jednoduše shrnout, protože na některé není jednoznačná odpověď díky otevřeným otázkám. Myslím si, že veškeré stanovené cíle byly také splněny.

Domnívám se, že celkově je pozice asistenta pedagoga ve školském vzdělávacím systému velmi potřebnou rolí, a i přes to, že počet asistentů pedagoga roste, stále je na čem pracovat, hlavně na finančním zajištění a neustálém rozvoji jejich vzdělávání.

Seznam použitých zkratk

SVP	Speciální vzdělávací potřeby
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
SPC	Speciálně pedagogické centrum
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program
IVP	Individuální vzdělávací plán
VO	Výzkumná otázka

Seznam použitých informačních zdrojů

APIV A – Postavení asistenta pedagoga ve školském systému. Online. 2021. Dostupné z: <https://audiovideo.rvp.cz/video/4393/APIV-A---POSTAVENI-ASISTENTA-PEDAGOGA-VE-SKOLSKEM-SYSTEMU.html>. [cit. 2024-06-01].

Asistent pedagoga. Zákony a vyhlášky. Online. PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ. Dostupné z: <https://www.asistentpedagoga.cz/asistent-pedagoga/zakony-vyhlasky>. [cit. 2024-06-27].

Asistent pedagoga. Historie. Online. PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ. Dostupné z: <https://www.asistentpedagoga.cz/asistent-pedagoga/historie>. [cit. 2024-06-27].

Asistent jako podpora pedagoga aneb Asistent pedagoga ve světle mýtů a pravd v prostředí základní školy. Online. Metodický portál RVP.cz. Dostupné z: <https://webinare.rvp.cz/webinar/302>. [cit. 2024-02-04].

ČADILOVÁ, Věra a ŽAMPACHOVÁ, Zuzana. *Povolání: asistent pedagoga: kompetence asistenta pedagoga podporujícího žáky s poruchou autistického spektra.* V Praze: Pasparta, 2021. ISBN 978-80-88290-97-1.

FIALOVÁ, Ilona; HALVOVÁ, Simona a VIKTORIN, Jan. ASISTENT PEDAGOGA V KONTEXTU INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE V ČESKÉ REPUBLICE. Online. *Štúdie zo špeciálnej pedagogiky.* 2018, roč. 7, č. 2, s. 83-97. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Ferenc-Margitics-2/publication/334233233_The_Relationship_Between_CallousUnemotional_Traits_and_Certain_Behavioural_Patterns_Occurring_in_School_Bullying/links/5d1e3baba6fdcc2462c0eddc/The-Relationship-Between-Callous-Unemotional-Traits-and-Certain-Behavioural-Patterns-Occurring-in-School-Bullying.pdf#page=83. [cit. 2024-06-02].

HÁJKOVÁ, Vanda. *Asistent pedagoga - profese utvářená v dialogu.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2018. ISBN 9788076030091.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. *Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Asistent pedagoga*. Dobrá škola. Praha: Raabe, [2017]. ISBN 978-80-7496-349-0.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. Dobrá škola. Praha: Raabe, [2016]. ISBN 978-80-7496-213-4.

MŠMT ČR. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/>. [cit. 2024-06-27].

Nariadení vlády č. 222/2010 Sb. Nariadení vlády o katalogu prací ve veřejných službách a správě. Online. *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-222?text=%C4%8D.+222%2F2010+Sb.> [cit. 2024-06-27].

Nariadení vlády č. 341/2017 Sb. Nariadení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě. Online. *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-341?text=341%2F2017.> [cit. 2024-06-27].

NĚMEC, Zbyněk. *Asistent pedagoga. Zavedení a efektivní využití asistentů ve školách*. Praha: Verlag Dashöfer, 2021. ISBN 978-80-7635-072-4.

NĚMEC, Zbyněk; ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, Klára a HÁJKOVÁ, Vanda. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 9788072907120.

POCHE KARGEROVÁ, Jana; STARÁ, Jana a FELCMANOVÁ, Lenka. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření u žáků z důvodu sociálního znevýhodnění: druhý stupeň ZŠ*. Dobrá škola. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4501-4.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

Spolupráce asistenta pedagoga s učitelem. Online. Metodický portál RVP.cz. Dostupné z: <https://webinare.rvp.cz/webinar/609.> [cit. 2024-02-04].

SLOWÍK, Josef. *Inkluzivní speciální pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3010-8.

TEPLÁ, Marta; FELCMANOVÁ, Lenka a NĚMEC, Zbyněk. *Asistent pedagoga. Jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Dashöfer Holding, 2019. ISBN 978-80-7635-018-2.

Vzdělávání žáků s SVP I. Online. Metodický portál RVP.cz. Dostupné z: <https://webinare.rvp.cz/webinar/212>. [cit. 2024-02-04].

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami II. Online. Metodický portál RVP.cz. Dostupné z: <https://webinare.rvp.cz/webinar/221>. [cit. 2024-02-04].

Vyhláška č. 127/1997 Sb. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o speciálních školách a speciálních mateřských školách. Online. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-127>. [cit. 2024-06-27].

Vyhláška č. 73/2005 Sb. Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Online. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-73>. [cit. 2024-07-03].

Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Online. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>. [cit. 2024-06-27].

Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Online. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>. [cit. 2024-06-27].

Seznam grafů

Graf 1: Grafické vyhodnocení poměru získaných odpovědí.	34
Graf 2 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 1: Pohlaví.	35
Graf 3 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 2: Jaký je Váš věk?	35
Graf 4 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 4: Kolik let pracujete jako asistent pedagoga?	37
Graf 5 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 5: Víte, kde najdete potřebné předpisy k výkonu Vaší práce?	38
Graf 6 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 9: Jaký je Váš úvazek?.....	42
Graf 7 Grafické zobrazení na odpověď č. 10: Máte smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo máte kombinaci s jinou pozicí?	43
Graf 8 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 11: Jste již plně kvalifikovaný/á?	44
Graf 9 Grafické zobrazení odpovědi na otázku č. 14: Pocházíte z prostředí školství nebo jste původně z jiného odvětví?	45

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1</i> Asistent pedagoga v systému podpůrných opatření (výše úvazku a počty hodin přímé pedagogické činnosti podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů)	15
--	----

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník – seznam otázek.....	62
---	----

Příloha 1 Dotazník – seznam otázek

Otázka č. 1 – Pohlaví.

Otázka č. 2 – Jaký je Váš věk?

Otázka č. 3 – Na jaké škole pracujete?

Otázka č. 4 – Kolik let pracujete jako asistent pedagoga?

Otázka č. 5 – Víte, kde najdete potřebné předpisy k výkonu Vaší práce?

Otázka č. 6 – Uveďte příklad zdrojů, ze kterých čerpáte:

Otázka č. 7 – Kdo Vám poskytuje potřebné informace pro výkon práce?

Otázka č. 8 – Vykonáváte i další aktivity nad rámec svých pracovních povinností? Pokud ano, jaké?

Otázka č. 9 – Jaký je Váš úvazek?

Otázka č. 10 – Máte smlouvu jen jako asistent pedagoga nebo máte kombinaci s jinou pozicí?

Otázka č. 11 – Jste již plně kvalifikovaný/á?

Otázka č. 12 – Nekvalifikovaný – Dokončujete si potřebnou kvalifikaci?

Otázka č. 13 – Nekvalifikovaný – Jak dlouho jste působil/a jako nekvalifikovaný asistent pedagoga?

Otázka č. 14 – Pocházíte z prostředí školství nebo jste původně z jiného odvětví?

Otázka č. 15 – Jak jste se o pozici asistenta pedagoga dozvěděl/a?

Otázka č. 16 – Co Vás motivovalo k tomu jít pracovat jako asistent pedagoga?

Otázka č. 17 – Co Vás na práci asistenta pedagoga nejvíce baví?